

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
RESİM İŞ ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI

LİSE ÖĞRENCİLERİNİN GÖRSEL SANAT
DERSLERİNDEKİ KAZANIMLARI, TUTUMLARI VE
DÜŞÜNME STİLLERİNİN ÇOK YÖNLÜ İNCELENMESİ

Fatma Betül AKINCI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman
Prof. Türkan ERDEM

Konya - 2018

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin	Adı Soyadı	Fatma Betül AKINCI	Numarası: 128309031008
	Ana Bilim/Bilim Dalı	Güzel Sanatlar Eğitimi / Resim İş Öğretmenliği	
	Program	Tezli Yüksek Lisans ☒ Doktora ☐	
	Danışmanı	Prof. Türkan ERDEM	
Tezin Adı		Lise Öğrencilerinin Görsel Sanat Derslerindeki Kazanımları, Tutumları ve Düşünme Stillerinin Çok Yönlü İncelenmesi	

BİLİMSEL ETİK SAYFASI

Bu tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

Fatma Betül AKINCI

Öğrencinin imzası
(İmza)

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin	Adı Soyadı	Fatma Betül AKINCI	Numarası: 128309031008
	Ana Bilim/Bilim Dalı	Güzel Sanatlar Eğitimi / Resim İş Öğretmenliği	
	Program	Tezli Yüksek Lisans ☒ Doktora ☐	
	Danışmanı	Prof. Türkan ERDEM	
Tezin Adı		Lise Öğrencilerinin Görsel Sanat Derslerindeki Kazanımları, Tutumları ve Düşünme Stillerinin Çok Yönlü İncelenmesi	

YÜKSEK LİSANS TEZİ KABUL FORMU

Yukarıda adı geçen öğrenci tarafından hazırlanan *Lise Öğrencilerinin Görsel Sanat* başlıklı bu çalışma *20.../02.../2018* tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği/oyçokluğu ile başarılı bulunarak, jürimiz tarafından yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Ünvanı, Adı Soyadı

Danışman ve Üyeler

İmza

Yrd. Doç. Dr. Hülya Karoğlu *[Signature]*
Yrd. Doç. Dr. Mehmet Ali GENÇ *[Signature]*
Prof. Türkan Erdem *Türkan Erdem*

ÖNSÖZ

Bireylerin çok yönlü öğrenmesi, yetenek ve ilgi alanları, estetik duygusu ve kültürel gelişimi üzerinde oldukça yüksek etkileri olan görsel sanatlar eğitim ve öğretimi her bireyin eğitim hakkıdır. Oysa Türkiye’de liselerde bu ders zorunlu olmasına rağmen birçok eğitim ve öğretim sorunlarından dolayı hak ettiği önemi görmemekte ve öğrenciler böylesi etkili eğitim ve sanat alanından yoksun bırakılmaktadır. Çok sayıda sorun odağının merkezinde olan bu değerli dersten gerekli verimin elde edilmesinde öğrencilere ilişkin bir takım özellikler önem taşımaktadır. Bu yönüyle bu çalışmada lise düzeyinde görsel sanatlar dersine yönelik tutum ve elde edilen kazanımlarla ilişkili olabilecek çok sayıda faktör incelenmeye çalışılmıştır.

Bu tezin ortaya çıkmasında emekleri olan başta danışmanım Prof. Türkan ERDEM, Prof. Dr. Nurhan ÜNÜSAN’a teşekkürlerimi sunarım. Araştırmadan elde edilen bulgu ve sonuçların eğitim sistemimize ve görsel sanatlar alanına katkı getirmesini temenni ediyorum.

Saygılarımla...

Fatma Betül AKINCI

KONYA, 2018

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin	Adı Soyadı	Fatma Betül AKINCI	Numarası: 128309031008
	Ana Bilim/Bilim Dalı	Güzel Sanatlar Eğitimi / Resim İş Öğretmenliği	
	Program	Tezli Yüksek Lisans ☒ Doktora ☐	
	Danışmanı	Prof. Türkan ERDEM	
Tezin Adı		Lise Öğrencilerinin Görsel Sanat Derslerindeki Kazanımları, Tutumları ve Düşünme Stillerinin Çok Yönlü İncelenmesi	

ÖZET

Bu tezde lise öğrencilerinin görsel sanatlar dersindeki kazanımları, düşünme stilleri ile derse yönelik tutumları çok yönlü olarak incelenmiştir. Bu amaçla öğrencilerin görsel sanatlar dersinde aktif olarak kullandıkları düşünme stilleri; okul türü, cinsiyet, sınıf düzeyi ve başarı durumlarına göre lise öğrencilerinin görsel sanatlar dersindeki tutum ve kazanımları karşılaştırmalı olarak ele alınmıştır

Bu araştırmada yöntem olarak karşılaştırmalı ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Konya İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı devlet ve özel liselerde 9-11.. sınıflarda öğrenim gören öğrenciler üzerinde yürütülen bu çalışmada toplam 200 öğrenciye ölçekler uygulanmıştır. Araştırma verilerinin toplanmasında 'Kişisel Bilgi Formu', 'Görsel Sanatlar Dersi Kazanım Ölçeği', 'Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Tutum Ölçeği' ve 'Düşünme Stilleri Envanteri' uygulanmıştır. Elde edilen verilerin analizinde aritmetik ortalama, standart sapma, korelasyonu katsayısı, t testi ve varyans analizi teknikleri kullanılmıştır. Araştırma verilerinin analizi sonucunda aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır:

- Devlet liselerinde öğrenim gören öğrenciler özel liselerdeki akranlarına kıyasla anlamlı düzeyde yüksek tutum puanları ve kazanım düzeyleri elde ettiği görülmüştür.

- Görsel sanatlar dersine yönelik olumlu tutumları olan öğrenciler dersten yüksek kazanım düzeyleri elde etmişlerdir.

- Öğrencilerinin cinsiyetlerine göre görsel sanatlar dersine yönelik tutumları ve ders kazanımları arasında anlamlı bir fark söz konusudur. Kız öğrenciler erkek öğrenci akranlarına kıyasla yüksek puanlar elde etmişlerdir.

- Lise öğrencilerinin düşünme stilleri ile görsel sanatlar dersine yönelik tutumları arasında anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Analizlere göre düşünme stilleri ölçeğinin özerk, kuralcı ve yenilikçi düşünme boyutları öğrencilerin görsel sanatlar dersine yönelik tutum puanlarıyla anlamlı ve pozitif bir korelasyon göstermiştir.

- Lise öğrencilerinin düşünme stilleri ile görsel sanatlar kazanımları arasında anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Düşünme stilleri ölçeğinin özerk, aşamalı ve yenilikçi düşünme boyutları öğrencilerin görsel sanatlar dersi kazanımlarıyla anlamlı ve pozitif bir korelasyon göstermiştir.

- Öğrencilerin başarılarına göre görsel sanatlar dersine yönelik tutum ve kazanımları arasında anlamlı fark görülmüştür. Başarı düzeyi düşük olan öğrencilerin görsel sanatlar dersine yönelik tutum ve kazanımları takdir ve teşekkür belgesi alan akranlarından daha yüksek ve olumlu olduğu görülmüştür.

- Lise öğrencilerinin sınıf düzeylerine göre görsel sanatlar dersine yönelik tutumları arasında anlamlı fark vardır. 9. ve 10 sınıftaki öğrenciler 11. Sınıftaki arkadaşlarına kıyasla görsel sanatlar dersine yönelik daha olumlu tutumlar sergilemektedir.

Lise öğrencilerinin sınıf düzeylerine göre görsel sanatlar dersi kazanımları açısından oldukça yüksek bir farklılıklar bulunmuştur. 9. sınıftaki öğrenciler 10. ve 11. Sınıftaki öğrencilere kıyasla görsel sanatlar dersinden daha yüksek kazanım düzeyleri elde etmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: Görsel Sanatlar Dersi, Tutum Düşünme Stilleri, Başarı Durumu, Ders Kazanımları

T.C.

NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

Student's	Name Surname	Fatma Betül AKINCI	Numarası: 128309031008
	Department/Field	Fine Arts Education / Painting Teacher Training	
	Programme	Tezli Yüksek Lisans ☒ Doktora ☐	
	Advisor	Prof. Türkan ERDEM	
Research Title		Multi-Dimensional Investigation Of High School Students' Achievements, Attitudes And Thinking Skills in Visual Arts Courses	

SUMMARY

In this thesis, the achievements of high school students in visual arts lessons, their thinking styles and attitudes towards the lessons were examined in a multi-faceted way. For this purpose, the attitudes and achievements of high school students in the visual arts course were compared according to the students' thinking styles which they use actively in visual art course, their school type, gender, class level and achievement status.

In this study, comparative relational search model was used. The scales were applied to 200 student attending 9th to 10th grades in the state and private high schools affiliated to Konya Provincial Directorate of National Education. In order to collect data 'Personal Information Form', 'Visual Art Course Achievement Scale', 'Visual Art Attitude Scale' and 'Thinking Styles Inventory' were applied. Arithmetic mean, standard deviation, correlation coefficient, t test and variance analysis techniques were used in the analysis of the obtained data. As a result of the analysis of the research data, the following findings were obtained:

- Students in state high school have significantly higher attitude scores and achievement levels compared to their peers in private high school.

- Students with positive attitudes toward visual arts lessons achieved high levels of achievement.

- There is a meaningful difference between attitudes towards visual arts and course achievements according to their gender. Female students achieved high scores compared to male student peers.

- Significant relationships were found between high school students' attitudes towards thinking styles and visual arts lessons. According to the analyzes, the autonomous, normative and innovative thinking dimensions of the thinking style scale showed a significant and positive correlation with the students' attitude scores towards the visual arts lesson.

- Significant relationships were found between high school students' thinking styles and visual arts achievements. The autonomous, phased and innovative thinking dimensions of the thinking style scale showed a meaningful and positive correlation with the students' visual arts achievement.

- According to the achievements of the students, there was a significant difference between the attitudes and achievements towards the visual arts lesson. It was observed that the students with low level of achievement have higher and positive attitudes towards the visual arts lesson and course achievement than their peers receiving certificate of appreciation and certificate of high achievement

- There is a significant difference between high school students' attitudes towards visual arts classes according to their grade levels. Students in grades 9 and 10 exhibit more positive attitudes toward visual arts compared to their friends in the 11th grade.

There were quite high differences in visual arts achievements according to the grade levels of high school students. Students in the 9th grade achieved higher levels of achievement than students in the 10th and 11th grades in visual arts.

Key Words: Visual Art Lesson, Attitude, Thinking Styles, Success, Lesson Acquisitions

İÇİNDEKİLER

BİLİMSEL ETİK SAYFASI	i
YÜKSEK LİSANS TEZİ KABUL FORMU.....	ii
ÖNSÖZ.....	iii
ÖZET.....	iv
SUMMARY	vi
İÇİNDEKİLER	viii
KISALTMALAR	x
TABLolar LİSTESİ	xi
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xiii
GRAFİKLER LİSTESİ	xiv

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1. Problem.....	1
1.2. Amaç.....	3
1.3. Sayıtlar	4
1.4. Sınırlıklar	4
1.5. Tanımlar	5

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Sanat	6
2.2. Sanat Eğitimi	7
2.3. Sanat Türleri.....	11
2.4. Görsel Sanatlar Öğretimi	13
2.5. Ortaöğretim Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı	17

2.5.1. Görsel Sanat Kültürü	22
2.5.2. Görsel Sanatlarda Biçimlendirme.....	23
2.5.3. Tarihî Çevre ve Müze Bilinci.....	23
2.6. Düşünme Stilleri.....	25
2.7. İlgili Araştırmalar	28

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1. Araştırma Grubu.....	34
3.2. Veri Toplama Araçları	36
3.3. Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Tutum Ölçeği	36
3.4. Görsel Sanatlar Dersi Kazanım Değerlendirme Ölçeği.....	37
3.5. Düşünme Stilleri Envanteri.....	42
3.6. Veri Analiz Teknikleri	43

BÖLÜM IV

BULGULAR

BÖLÜM V

SONUÇ TARTIŞMA VE ÖNERİLER

KAYNAKLAR	64
EKLER	70
Ek-1: Kişisel Bilgi Formu.....	70
Ek-2: Görsel Sanatlar Dersi Tutum Ölçeği.....	71
Ek-3: Lise Düzeyi Görsel Sanatlar Dersi Kazanım Formları.....	72
Ek-4: Düşünme Stilleri Ölçeği.....	76
ÖZGEÇMİŞ	77

KISALTMALAR

- CAAE** : Kaliforniya Eyalet Eğitim Komitesi (California Education Committee)
- MEB** : Milli Eğitim Bakanlığı
- NCCA** : Ulusal Program Geliştirme ve Değerlendirme Konseyi (National Council For Curriculum and Assessment)
- S.S.** : Standart Sapma
- TTKB** : Talim Terbiye Kurul Başkanlığı
- UNESCO** : Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü
- VAPA** : Uluslararası Görsel ve Performans Sanatları Derneği (The Visual and Performing Arts Department)
- \bar{X} : Aritmetik Ortalama
- f-** : Frekans
- n-** : Eleman Sayısı
- r-** : Korelasyon Katsayısı
- t-** : -t- Testi

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1: Araştırma Sürecinde Ele Alınan Değişkenler	33
Tablo 2: Araştırma Süreci.....	34
Tablo 3: Araştırma Kapsamına Alınan ve Hakkında Bilgi Toplanan Öğrencilerinin Okul Türlerine Göre Dağılımları	35
Tablo 4: Tutum Ölçeğine İlişkin Madde İstatistikleri.....	37
Tablo 5: 9.Sınıf Görsel Sanatlar Dersi Kazanım Ölçeği Madde İstatistikleri	39
Tablo 6: 10.Sınıf Görsel Tasarım Dersi Kazanım Ölçeği Madde İstatistikleri	40
Tablo 7: 11.Sınıf Görsel Tasarım Dersi Kazanım Ölçeği Madde İstatistikleri	41
Tablo 8: Düşünme Stilleri Ölçeği Güvenirlik Katsayıları.....	43
Tablo 9: Devlet ve Özel Liselerdeki Öğrencilerin Resim Dersine Yönelik Tutumlarının Karşılaştırılması.....	44
Tablo 10: Devlet ve Özel Liselerdeki Öğrencilerin Görsel Sanatlar Dersi Kazanımlarının Karşılaştırılması.....	45
Tablo 11: Lise Öğrencilerinin Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Tutumları ile Kazanımları Arasındaki İlişki	46
Tablo 12: Lise Öğrencilerinin Cinsiyetlerine Göre Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Tutumlarının Karşılaştırılması	47
Tablo 13: Lise Öğrencilerinin Cinsiyetlerine Göre Görsel Sanatlar Dersi Kazanımlarının Karşılaştırılması.....	48
Tablo 14: Lise Öğrencilerinin Düşünme Stilleri ile Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Tutumları Arasındaki İlişkinin Analizi	50

Tablo 15: Lise Öğrencilerinin Düşünme Stilleri ile Görsel Sanatlar Dersi Kazanımları Arasındaki İlişkinin Analizi.....	51
Tablo 16: Lise Öğrencilerinin Genel Başarı Durumlarına Göre Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Tutumları	52
Tablo 17: Lise Öğrencilerinin Genel Başarı Durumlarına Göre Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Tutumlarının Karşılaştırılması	52
Tablo 18: Lise Öğrencilerinin Genel Başarı Durumlarına Göre Görsel Sanatlar Dersi Kazanımlarının Karşılaştırılması.....	53
Tablo 19: Öğrencilerinin Sınıf Düzeylerine Göre Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Tutum Puanları	54
Tablo 20: Lise Öğrencilerinin Sınıf Düzeylerine Göre Görsel Sanatlar Dersi Kazanımlarının Karşılaştırılması.....	54
Tablo 21: Öğrencilerinin Sınıf Düzeylerine Göre Görsel Sanatlar Dersi Kazanım Puanları	56
Tablo 22: Öğrencilerinin Sınıf Düzeylerine Göre Görsel Sanatlar Dersi Kazanımlarının Karşılaştırılması	56

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Sanat Eğitimi.....	8
Şekil 2: Sanatın Dört Boyutu.....	10
Şekil 3: Çağdaş Sanat Sınıflaması.....	12
Şekil 4: Görsel Okur Yazarlık.....	14
Şekil 5: Sanat Döngüsü Çekirdeği	16
Şekil 6: Ortaöğretim Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Alanları.....	21
Şekil 7: Düşünme Stilleri.....	28

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik 1: Devlet ve Özel Liselerdeki Öğrencilerin Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Tutumları	45
Grafik 2: Devlet ve Özel Liselerdeki Öğrencilerin Görsel Sanatlar Dersi Kazanım Düzeyleri	46
Grafik 3: Lise Öğrencilerinin Cinsiyetlerine Göre Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Tutumlarının Karşılaştırılması	48
Grafik 4: Lise Öğrencilerinin Cinsiyetlerine Göre Görsel Sanatlar Dersi Kazanımlarının Karşılaştırılması	49
Grafik 5: Öğrencilerin Sınıf Düzeylerine Göre Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Tutumları	55
Grafik 6: Öğrencilerin Sınıf Düzeylerine Göre Resim Dersi Kazanım Puanları.....	57

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde problem, araştırmanın amacı, alt problemler, sayılılar, sınırlıklar, tanımlar ve kısaltmalara başlıklarına yer verilmiştir.

1.1. Problem

Görsel sanatlar insanlar ve toplumların hayatında, evrensel bir dile sahip olduğu için; iletişim aracı olarak, özgür bir ifade ortamı sağladığı için; anlatım aracı olarak, iyiyi içeren “etik” ve güzeli içeren “estetik” değerlerin kazanılmasını sağladığı için; etik ve estetik değer aracı olarak, kullanılan araç ve gereçlerin yaratıcılık gelişimine yardımcı olduğu için; yetenek geliştirme aracı olarak, toplumda kültürel miras bilincinin oluşmasında etkili olduğu için; hayatta ve eğitimde dengenin aracı olarak vazgeçilmez bir yere sahiptir (Özsoy, 2007: 142).

Görsel sanatlar eğitimi bireyin kişisel yaşantısına katacağı olumlu edinimler, küresel anlamda ilişki içerisinde olduğumuz insanlar ve toplumlar açısından avantajlar sağladığından her düzeydeki yaş grubundan bireyler için bir gereksinimdir (MEB, 2013: 6-7).

Bu dersin öğrencilere kazandırmak istediği hedeflere genel olarak bakıldığında;

- Görsel okuryazarlık, algı ve estetik bilincine sahip,
- Görsel sanatlar alanındaki temel kavram ve uygulamalar konusunda bilgi, beceri ve anlayışa sahip,
- Görsel sanatlar ile ilgili tartışmalara etkin olarak katılan ve bu tartışmaları değerlendiren,
- Görsel sanatların doğası ve kökenini inceleyen, değerini sorgulayan,
- Güncel kültür-sanat nesnelere bilinçli olarak izleyen,
- Görsel sanatlara ait kültürel mirasın değerini anlayan ve onları koruyan,

- Görsel sanat çalışmalarında bilgi, malzeme, beceri, teknik ile teknolojiyi etkin ve güvenli bir şekilde kullanarak düşüncelerini ifade eden,
- Görsel sanatları diğer disiplinlerle ilişkilendiren,
- Sanat alanında etik davranış gösteren,
- Sanat alanıyla ilgili meslekleri tanıyan,
- Çevresini inceleyen, ondan esinlenen ve onu gelecek nesillere aktaran,
- Görsel sanatları öğrenmeye ve uygulamaya istekli bireyler yetiştirmektir.

Eğitim bilimleri alanında yapılan araştırmalar, öğrenciler arasında öğrenme farklılıkları bulunduğunu ve öğrenmenin tam anlamıyla gerçekleşmesinin ancak bireyin en iyi öğrenme yolunun bulunarak, öğrenme ortamının ona göre düzenlenmesiyle gerçekleşeceğini ortaya koymaktadır (Sünbül, 2007; Tuna 2008).

Öğrenme; her öğrencinin önceden edindiği bilgi, beceri, tutum ve bireysel öğrenme stratejisine dayalı olarak gerçekleşen bir olgu olduğu gibi onun sosyal çevresine, öğrenme amaçlı organize edilen etkinliklere, öğrenme ortamının özelliklerine ve gerçekleştiği kültüre bağlı ve öğrencinin de yükümlülüklerinin olduğu karşılıklı etkileşim sürecidir. Görsel sanatlar derslerinin kazanımlarının gerçekleşmesinde öğrencilerin bireysel farklılıkları önemli bir etkiye sahiptir.

Bu noktadan hareketle bu derste öğrencinin öğrenme sürecinin neresinde olduğunu belirlemek, ne kadar anladığı ve duygu, düşünce, beceri ile deneyimlerini çalışmalarına nasıl yansıtabildiğini tespit edebilmek ve onun bireysel, psikoloji ve zihinsel özelliklerinin derse olan tutum ve performanslarına etkisini ortaya koymak alana önemli katkılar sağlayacaktır.

Çocukların çok yönlü öğrenmesi, yetenek ve ilgi alanları, estetik duygusu ve kültürel gelişimi üzerinde oldukça yüksek etkileri olan görsel sanatlar eğitim ve öğretimi her çocuğun eğitim hakkıdır. Oysa Türkiye’de liselerde bu ders zorunlu olmasına rağmen birçok eğitim ve öğretim sorunlarından dolayı hak ettiği önemi görmemekte ve öğrenciler böylesi etkili eğitim ve sanat alanından yoksun bırakılmaktadır. Dolayısıyla görsel sanatlar dersinin öğretim programında öngörülen amaçları gerçekleştirilmemektedir. Bu dersin önemine ilişkin uzmanlarca ortaya konan çok

sayıda görüşe rağmen liselerde devlet ve özel okul ayrımı yapılmaksızın görsel sanatlar dersinin hedeflerinin gerçekleşmesinde sorunlar olduğu görülmektedir.

Alan yazın incelendiğinde her düzeydeki öğrencilerin görsel sanatlar dersine yönelik tutumlarını inceleme amacıyla yapılmış çok sayıda araştırma bulunmaktadır (Aslantaş, 2014; Dilmaç ve Öztürk, 2016; Opoku-Asare, Tachie-Menson, & Essel, 2015; Orhun, 2005). Bununla birlikte bu dersin kazanımlarının gerçekleşme düzeyi, görsel sanatlara yönelik tutum ve kazanımların öğrencilerin bireysel ve zihinsel özellikleriyle ilişkisine yönelik araştırma sayısının yeterli olmadığı görülmektedir.

Bu nedenle görsel sanatlar dersinde öğrencilerin, alana dair bilgi ve becerileri kazanmaları ve derse yönelik tutumlarını etkilemesi açısından bu çalışmada öğrenciyle ilgili bireysel özellikler (Cinsiyet, genel başarı durumu) ve düşünme süreçleri (düşünme stilleri) araştırmanın odağına alınmıştır. Bu noktada öğrencilerin görsel sanatlar dersine yönelik tutumlarının ve dersteki kazanımlarının incelenmesi ve hangi değişkenlere bunların farklılaştığının belirlenmesi bu dersin öğretim programları, uygulayıcıları ve öğretmenleri için oldukça önemlidir.

1.2. Amaç

Özel ve devlet liselerinde öğrenim gören öğrencilerin görsel sanatlar dersine yönelik tutum ve kazanımlarının bazı değişkenler açısından incelendiği bu çalışmada aşağıdaki sorulara cevaplar alınmıştır.

1. Özel devlet liselerindeki öğrencilerin görsel sanatlar dersine yönelik tutumları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

2. Özel devlet liselerindeki öğrencilerin resim görsel sanatlar kazanımları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

3. Lise öğrencilerinin görsel sanatlar dersine yönelik tutumları ile kazanımları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

4. Lise öğrencilerinin cinsiyetlerine göre görsel sanatlar dersine yönelik tutumları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

5. Lise öğrencilerinin cinsiyetlerine göre görsel sanatlar dersi kazanımları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

6. Lise öğrencilerinin düşünme stilleri ile görsel sanatlar dersine yönelik tutumları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

7. Lise öğrencilerinin düşünme stilleri ile görsel sanatlar dersi kazanımları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

8. Lise öğrencilerinin genel başarı durumlarına göre görsel sanatlar dersine yönelik tutumları farklılık göstermekte midir?

9. Lise öğrencilerinin genel başarı durumlarına göre görsel sanatlar dersi kazanımları farklılık göstermekte midir?

10. Lise öğrencilerinin sınıf düzeylerine göre görsel sanatlar dersine yönelik tutumları farklılık göstermekte midir?

11. Lise öğrencilerinin genel başarı durumlarına göre görsel sanatlar dersi kazanımları farklılık göstermekte midir?

1.3. Sayıtlar

1. Araştırma katılımcıları görsel sanatlar dersine yönelik tutum ölçeğine samimi ve kendi duygu ve düşüncelerini yansıtan cevaplar vermişlerdir.

2. görsel sanatlar dersi kazanım ölçeğinin puanlanmasında başvurulan uzman görüşleri geçerli ve güvenilirdir.

1.4. Sınırlıklar

Bu araştırma 2016-2017 öğretim yılında, Konya il merkezinde devlet özel liselerde öğrenim gören öğrencilerin:

- Görsel sanatlar dersine yönelik tutumları
- Görsel sanatlar dersi kazanımları
- Cinsiyetlerine göre görsel sanatlar dersi tutum ve kazanımları
- Sınıf düzeylerine göre görsel sanatlar dersi tutum ve kazanımları
- Başarı durumlarına göre görsel sanatlar dersi tutum ve kazanımları

Ve son olarak öğrencilerin düşünme stilleri açısından görsel sanatlar dersi tutum ve kazanımları değişkenleri ile sınırlıdır.

1.5. Tanımlar

Lise: Türk eğitim sistemine göre, sekiz yıllık ilkokul ve ortaokulu bitirmiş olan 14-18 yaşlarındaki öğrencileri, en az dört yıllık bir eğitimle yükseköğretime hazırlayan ortaöğretim kurumudur. Lise, ilköğretimin ardından Türk eğitim sistemine 2012-2013 dönemi itibarıyla zorunlu okullar sınıfına alınmıştır (MEB, 2012: 4).

Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Tutum Ölçeği: Öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik duyuşsal eğilimlerini ölçmek amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilen Likert tipinde ölçek.

Görsel Sanatlar: Görsel sanatlar kavramı, bazen bir amaca yönelik olarak bazen de estetik kaygılar ile sanatsal düzenleme eleman ve tasarım ilkelerini dikkate alıp, hayal gücü, düşünce, yaratıcılık ve becerinin birleşmesi sonucu ortaya çıkan eserleri ifade eder. Bu eserler mimari yapı, resim, seramik, heykel, tekstil tasarımı, fotoğraf gibi sanat eserleridir (MEB, 2013: 3).

Kazanım: Öğrencinin öğrenme süreci içerisinde planlanmış ve düzenlenmiş yaşantılar yoluyla edinmesi beklenen bilgi, beceri, değer, tutum ve alışkanlıklardır. Program kazanımların öngördüğü bir içerikle sınırlıdır, Öğrencilere tüm kazanımların edindirilmesi gerekmektedir (MEB, 2013: 5).

Görsel Sanatlar Dersi Kazanım Formu: Lise görsel sanatlar dersi öğretim programlarına göre öğrencilerin beceri ve kazanım düzeylerini tespit etmek amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilen dereceli ölçme aracı.

Düşünme Stilleri: Sternberg (1997: 19) düşünme stilini yapılan şey ya da düşünmenin tercih edilen şekli ve bir yetenek olarak değil, bireylerin sahip olduğu yeteneğin kullanımında bir tercih olarak tanımlamıştır.

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Sanat

Literatürde sanata ilişkin tanımlama ve açıklamalar incelendiğinde, tarihi perspektiften geleceğe, süreçlerden ortaya konan ürünlere, alan ve branşlardan kapsama kadar farklı bakış açılarıyla bu kavramın ele alındığını görmekteyiz. Aşağıda sanata ilişkin kavramsal tanımlamalardan bir kaçına değinilmiştir.

Soyut bir kavram olan sanat, duygu ve düşüncelerin etkili ve yaratıcı bir biçimde anlatımıdır, görmeyi öğrenmedir, sezgidir. Kısaca; insanın kendini ifade etme yollarından biridir. Türk Dil Kurumu'nun "sanat" tanımı; "Bir duygu, tasarı, güzellik vb.nin anlatımında kullanılan yöntemlerin tamamı veya bu anlatım sonucunda ortaya çıkan üstün yaratıcılık" şeklindedir (TDK, 2009).

Bazıları ise sanatı uygulama biçimi açısından tanımlamıştır. Sanat bir becerinin kendisi; onun görüntüsü, uygulaması ya da ifadesidir. Bu tanımlamada genellikle boyama, çizim ya da heykel gibi görsel eserlerde olduğu gibi yaratıcı beceri ve hayal gücünün ifade edilmesi ya da uygulanması ifade edilmektedir. Bu tanımlamada güzelliğin, bireylerin duygusal gücü takdirini çekecek eserlerin ortaya çıkması esastır (Oxford English Dictionary Online, 2017).

"Sanat, hem amaç hem de araç olarak çağdaş eğitimin vazgeçilmez bir parçasıdır. Öğrenciler ne kadar farklı sanat alanıyla karşılaşılırsa o kadar farklı sanatsal ifade biçimlerini tanır, farklı sanat formlarının dilini ve olanaklarını anlar, farklı sanatsal değerlere karşı duyarlılık ve farkındalık geliştirir. Dolayısıyla sanat etkinlikleri programları tüm sanat dallarının program içinde imkânlar ölçüsünde yer almasını hedeflemektedir." (MEB, 2006: 7).

Diğer taraftan Türkdoğan (1984) sanatı bireyin kendisine ait içsel süreçlerin dışa yansımaları olarak görür. Ona göre sanat insanın duygu, düşünce ve heyecanlarına, ruhsal deneyimlerine biçim vererek başkalarına aktarabilme çabasıdır (Türkdoğan, 1984: 9).

“Sanat eğitimi sürecinin bütününde; yeni, özgün, ilginç düşünsel arayışlar, sanatlar yoluyla somutlaşır; görülür, duyulur, eleştirilebilir ve geliştirilebilir bir duruma dönüşür. Bu dönüşümde sanatın estetik yasaları etkin olduğundan, düşünme ve düşündüğünü dışa vurma estetik bir bütünlük içinde gerçekleşmektedir.” (Sezer, 2001: 1).

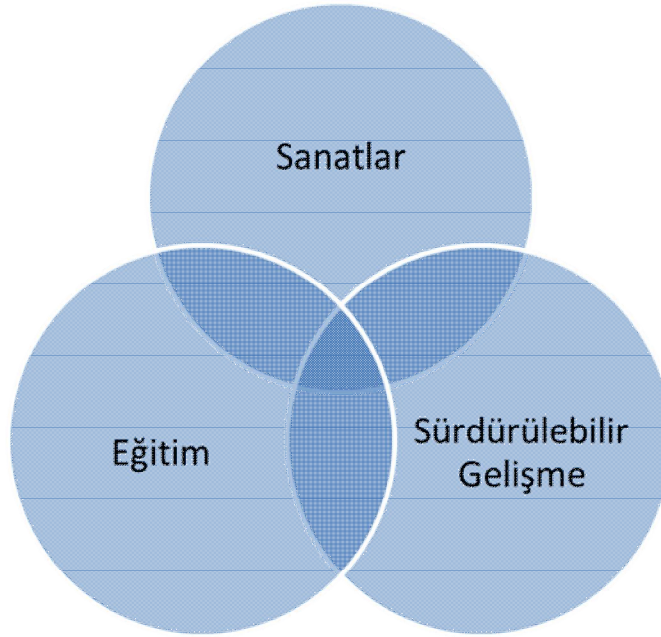
2.2. Sanat Eğitimi

Yolcu’ya göre (2009: 83) çağımızın çok yönlü ve değişen şartlarına göre eğitimin amaç, kapsam, işleyiş ve işgörüsünde farklı yorum ve değerlendirmelere ihtiyaç vardır. Çağdaş bir eğitim; tüm bireylerin ilgi, yetenek, duygu ve düşüncelerini temele alan kişinin yaratıcı, araştırmacı, sorgulayıcı, bildiklerini uygulayabilen nitelikler kazanmasını sağlayan, kişilik geliştirici bir eğitimidir ve bu bağlamda çağdaş eğitimde, ezberle dayanan, fazla bilgi yükleyici, verilen bilginin olduğu gibi benimsenmesini, ezberlenen bilgilerin yeniden aktarılmasını öngören bir sisteme ve yönteme yer yoktur

San’a (1982: 219) göre; sanat yoluyla eğitim, çocukta ve gençte akıl ve aklın denetiminden çok, duyulara, duygulara ve heyecanlara yer vererek, eğitim sistemlerindeki ussallaşmaya karşı çıkıp, duygusal yaşantılara ağırlık vermektir. Sanat için eğitimde ise biraz daha somut ve gerçekçi bir yaklaşımla çağın bilim ve teknoloji çağı olduğu düşüncesiyle sanat eğitimi daha akılcı temellere oturtur.

Sanatın gelişimi, güçlenmesi ve zenginleşmesi ile bir ülkenin yaratıcı ve kültürel sermayesinin gelişmesi ve eğitim kalitesi arasında çok yüksek ilişkiler vardır. 21. Yüzyılda gelişmiş yapıların en önemli özelliği üyelerinin yaratıcı, esnek, farklı şartlara uyum sağlayabilen yenilikçi bir tarzda olmasıdır. Bu yönüyle sanat ve sanat eğitimi, üst düzey becerilere dayalı 21. yüzyıl koşullarında ihtiyaç duyulan yeteneklerin kazanılmasında çocuklara, gençlere ve tüm öğrenenlere yardımcı olur (UNESCO, 2010: 27).

Şekil 1: Sanat Eğitimi

Fiske (1999: 9-11) güzel sanatların öğrenme sürecindeki etkileri konusunda aşağıdaki maddeleri sıralamıştır:

- Sanatlar normalde ulaşılmayan yol ve yöntemlerle, normal olarak ulaşılmayan öğrencilere ulaşır. Bu durum öğrencilerin okuldaki aktivitelere katılımını artırmakta, devamsızlık ve okul terkini azaltmaktadır.
- Öğrenme ortamını zevkli ve çok yönlü kılar. Bu, soyut içeriklerden ve rutin bilgilerden sıkılmış olan öğrencilerin öğrenme sevgisini ve heyecanını tetikler.
- Öğrenciler arasındaki işbirliğini ve bağlılığı güçlendirir. Sanat yoğun ortamlarda öğrenciler arasındaki çatışmalar azalır. Bu şekilde öğrencilerin birbirlerini daha iyi anlamaları, empatilerinin gelişmesi ve akran desteği artar.
- Sanatsal süreçler ve aktiviteler her seviyedeki öğrencinin performanslarının gerçekleşmesine imkan tanır. Her öğrenci, temel seviyesinden en üst seviyelere kadar kendi düzeyini bulabilir.
- Öğrencilerinin öz düzenleme becerilerini geliştirir. Bağımsız olarak kendi öğrenme sürecini yönlendirmesine katkı sağlar. Öğrenci, geleneksel öğretimdeki görev ve sorumluluklarının yanı sıra, özellikle becerilerde yüksek yeterlik düzeyine ulaşmaya çalışır.)

- Araştırmaların ortaya koyduğu gibi güzel sanatlar çalışması, daha düşük sosyoekonomik statüye sahip öğrencilerin öğrenimini, daha yüksek bir sosyoekonomik statüye göre çok daha fazla veya daha fazla etkiler. Sanatsal aktivitelerin fazla olduğu okullarda düşük sosyo-ekonomik düzeydeki çocukların okuldaki akademik performanslarında artışlar olduğu gözlemlenmiştir (Fiske, 1999; Thomas, Singh, Klopfenstein, Henry, 2013).

Eisner'a göre (2002) hangi yaş grubu ya da düzeyi olursa olsun sanat eğitimi bireyin tüm yetenek ve zekâ alanlarının gelişmesine, zihinsel, bilişsel ve üst düzey düşünme problem çözme becerilerinin artmasına, kinestetik duyarlılığı ve psikomotor becerilerinin gelişimine katkıda bulunmaktadır. Genel Eğitim içerisinde yer alan sanat eğitimi, kişilerde değişik biçimlerde var olan, anlayış görüş ve kavrayışları değerlendirip, çözümlenmeye çalışan; diğer eğitim dallarıyla ilişkilendiren bir eğitim biçimidir (Cemalcılar; 1988: 67).

Artut (2009: 12) ise sanat eğitimini öğrenenin bireysel özellikleri açısından açıklamaya çalışmıştır. Bu açıdan, hangi düzeyde olursa olsun sanat eğitimi bireyin tüm psikolojik ve bedensel eğitimi bütünlüğü içinde estetik algısı, düşünce ve görüşlerinin geliştirilmesini yetenek ve yaratıcılık gücünün olgunlaştırılmasını, sanatsal değerlere olumlu bir yaklaşımla ve hoşgörü ile yaklaşma çabasını esas alır.

Eğitim sürecinde sanatın hangi alanlarda ve nasıl gerçekleştirileceği konusunda farklı görüşler bulunmaktadır. Uluslar arası Görsel ve Performans Sanatları Derneği (VAPA) yayınladığı yönergelerinde (2017:5-6) sanatın dört boyutta özellikle ortaokul ve lise müfredatlarında-K12 yer alması gerektiğini ifade etmişlerdir.

Görsel Sanatlar

- Stüdyo ve atölye sanatları
- Medya sanatları
- Digital sanatlar

Müzik

- Koro

- Orkestra
- Cd-Band performansları
- Ses karıştırma (Sound mix)

Tiyatro

- Oyun yazarlığı
- Rol yapma
- Drama
- Sahne sanatları

Dans

- Koreografi
- Bireysel danslar
- Grup dansları
- Folklor

Şekil 2: Sanatın Dört Boyutu

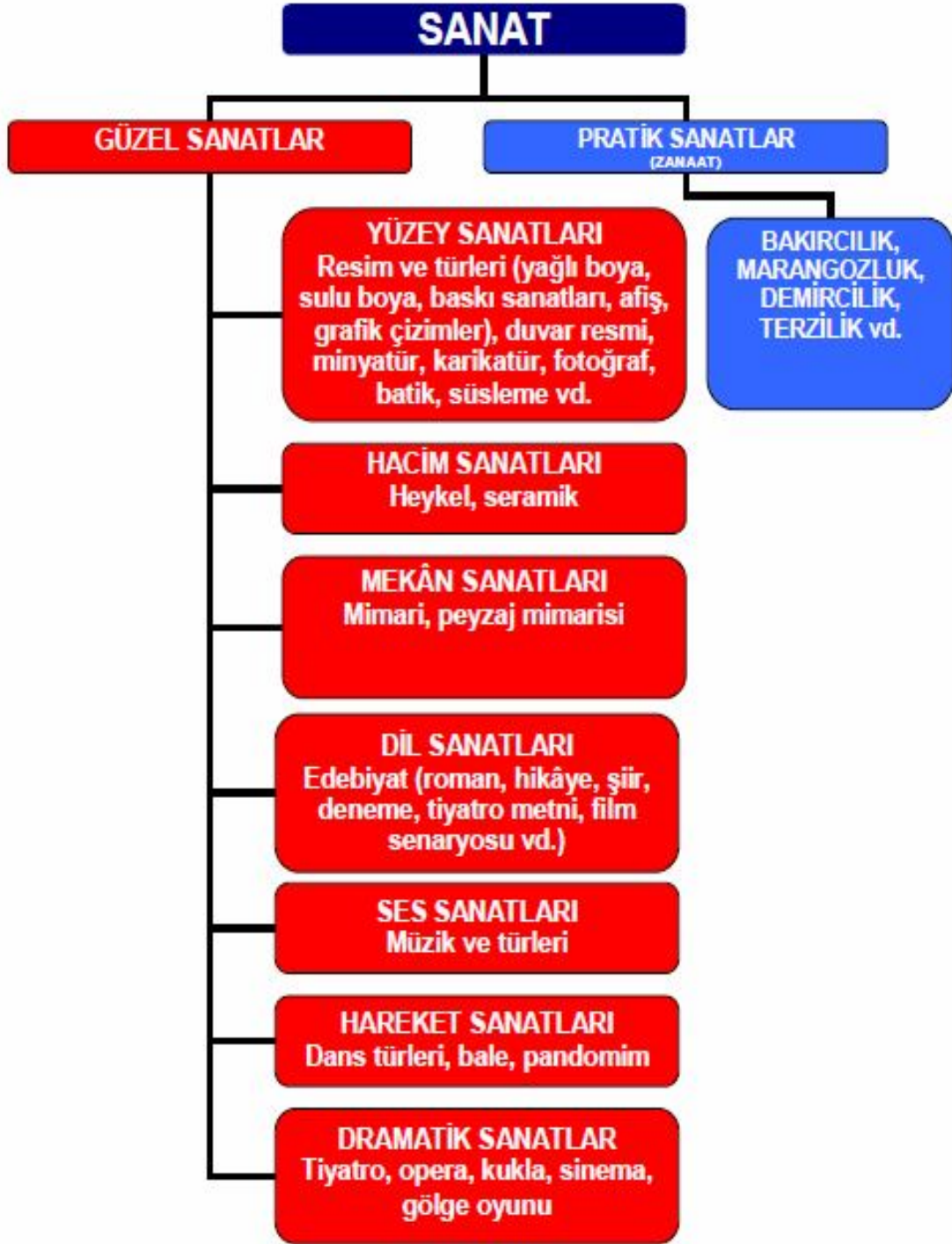
VAPA. (2017: 5). Visual and Performing Arts Department. San Diego: Instructional Media Center

VAPA'ya göre (2017: 18) okul süreçlerinde tüm öğrenciler eşit bir şekilde sanatsal aktivitelere ulaşabilmeli ve öğrencilerin sanatsal performanslarındaki çeşitlilik ve zenginlik desteklenmelidir. Bu durum ancak sanatsal aktivitelerin müfredatlarda bulunması ve bunların uygulamaya dönüştürülmesi ile mümkün olacaktır.

2.3. Sanat Türleri

Farklı sanat dallarında çalışmalar yapan uzmanlar sanatları tarihi gelişimi, uygulama biçimi ve işlevleri açısından genellikle ağdaş ve geleneksel sanatlar olmak üzere iki boyutta ele almaktadır (MEB, 2013).

Şekil 3: Çağdaş Sanat Sınıflaması

Tarihsel süreç içerisinde her sanatçı ve düşünür yaşadığı döneme göre sanatı yorumlamaya çalışmış ve tanımlamıştır. Her bir ifade ve tanımlama sanat denilen bu çok yönlü ve zengin olgunun farklı bir boyutunu açıklamaya çalışırken aynı zamanda da birbirlerini tamamlamaktadır.

Gelişmekte olan çağdaş toplumlarda eğitim ve kültür politikalarında sanatın önemli bir yer tuttuğu görülmektedir. Türkiye'nin üye olmaya çalıştığı Avrupa Birliği Müktesebatında sanat ve eğitime yönelik önemli kararlar bulunmaktadır. Avrupa Birliği Parlamentosu'nun 2009'da onayladığı, “AB’de Sanatsal Çalışmalar” başlıklı önergesi sanat eğitimi konusundaki hassasiyeti göstermektedir (Education, Audiovisual and Culture Executive Agency-EACEA, 2009: 15-16). Bu önergeye göre:

- Sanat eğitimi tüm eğitim seviyelerinde zorunlu olmalıdır,
- Sanat eğitimi en son bilgi ve teknolojileri kullanmalıdır,
- Sanat tarihi öğretimi, ilgili sanatçılarla iletişimi ve kültürel miras alanlarına ziyaretleri kapsmalıdır.

Sanat eğitimiyle ilgili tüm konularda gelişme gösterebilmek ve alınan kararların amaçlarına ulaşabilmesi için Avrupa seviyesinde tüm üye ülkelerde sanat eğitiminin büyük bir sağduyu ve işbirliği içinde yapılması gerektiğinin altı çizilmiş ve özellikle sanat eğitiminin öğrenci gelişimi üzerindeki etkisinin AB dahilinde izlenmesi önerilmiştir. Bu kapsamda son beş yılda AB projeler birimleri sanat ve sanat eğitimi konusunda çok sayıda faaliyet ve projeye destek vermiştir.

2.4. Görsel Sanatlar Öğretimi

Son yıllarda görsel sanatlar eğitimi sürecinin temelinde “Görsel Okur Yazarlık” olgusunun bulunduğu görülmektedir. Görsel okuryazarlık kavramıyla ilgili çok sayıda farklı tanımlama söz konusu olmasına rağmen görsel sanat eğitimcileri bu olguyu ağırlıklı olarak “Görsel uyaranları ve bilgileri etkili ve doğru bir şekilde anlamlandırabilme, bu içerikleri yorumlama, değerlendirme, amaçlı bir şekilde bu tür uyarıcılar ve mesajlar oluşturabilme ve gerekli durumlarda etkili görsel performanslar sergileyebilme” olarak tanımlamışlardır (Gangver, 2009; Stafford, 2010). Bu bakış açısında görsel sanatlar dersinde görsel okuryazarlığı güçlendirerek tüm bireylere görsel sanatlar ve farklı alanlarda görsel yetkinlik ve yeterlik kazandırılması amaçlanmaktadır.

Aşağı taraftaki şekilde gösterildiği gibi görsel yeterliliği oluşturan, onu güçlendiren ve etkili hale getiren 7 aşamadan söz edilebilir. Bir öğrencinin kazanması gerekli yeterlikler açısından ele alındığında bunlar: gerekli görselleri tanımlar, görselleri bulur,

görselleri analiz eder ve yorumlar, görselleri değerlendirir, görselleri etkili olarak kullanır, görsel medya oluşturur, görselleri etik olarak kullanır ve atıfta bulunur şeklindedir. Görsel sanatlar dersinin merkezine görsel okur yazarlık olgusunu yerleştiren paradigma hangi düzeyde olursa olsun bu yeterliklerin öğrencilerde kazandırılması gerektiğini ifade etmişlerdir (Gangver, 2009; Rodd, 2015; Stafford, 2010).

Şekil 4: Görsel Okur Yazarlık

Tüm çağdaş eğitim sistemlerinde görsel sanatlar dersinin etkinliğinin artırılması konusunda temel bir bakış açısı söz konusudur. Bu konuda Amerika kıtasında örnek modellerden birisi Kaliforniya eyaletinde lise düzeyinde sınıflarda uygulanan görsel sanatlar dersi müfredatıdır. Kaliforniya Eyalet Eğitim Komitesi (CAAE, 2004: 14) ortaöğretim düzeyinde görsel sanatlar ve performans derslerinin içeriğine ilişkin standartlar ve öğrencilerin sahip olması gereken bilgi ve becerileri şu şekilde belirlemiştir.

- Sanatsal algı
- Yaratıcılık gösterme
- Tarihsel ve kültürel kapsam
- Estetik duygusu
- Bağlantılar, ilişkiler ve uygulamalar

Eğitim komisyonunun belirlediği görsel sanatlar dersi temel kazanım standartlarının tüm çocuklar tarafından ulaşılması vurgulanmış, bu amaçla ders içeriğinin, araç-gereç ve materyallerin yapılandırılması gerektiği ifade edilmiştir.

Uluslararası Program Geliştirme ve Değerlendirme Konseyi (National Council For Curriculum and Assessment) İngiltere’de görsel sanatlar dersinin temel yapısına ilişkin aşağıdaki “Sanat Döngüsü” yaklaşımını temele almıştır. Bu dairenin çekirdeğini 4 temel unsur oluşturmaktadır (NCCA, 2016:3-7). Bunlar:

- Yaratıcı düşünme
- Beceri geliştirme
- Bilme ve anlama
- Tepkide bulunmadır.

Şekil 5: Sanat Döngüsü Çekirdeği

NCCA, (2016). Arts Cycle

Geliştirilen bu modele göre ortaöğretim düzeyindeki öğrenciler yaratıcı düşünme boyutunda

- Açık ve sanatsal bir imge oluşturur
- Yaratıcı düşünmeye yönelik derin ve kapsamlı davranışlar gösterir
- Fikirleri gerçekçi bir bakış açısıyla gösterirler

Beceri geliştirme boyutunda ise öğrenciler:

- Beceri ve tekniklerin edinim ve gelişimini gösterir
- Beceri ve tekniklerin sanatsal bir performansa dönüştürmeyi gerçekleştirirler

Lise düzeyinde görsel sanatlar dersinin “Bilme ve Anlama” evresinde ise

- Sanat formuyla ilgili bilgi ve anlayışlarını gösterirler
- Sanat formunun rolüne ilişkin anlayışlarını gösterirler
- Sanatsal bir form oluşturmak için amaçlı bir şekilde bilgilerini kullanırlar

Son olarak “Tepkide Bulunma” evresinde ise öğrenciler:

- Sanatsal bir çalışmanın eleştirisini yaparlar
- Sanatsal bir teki ortaya koyarlar
- Anlamı yapılandırır ve öğrendiklerini transfer ederler.

NCCA uzmanlarına göre görsel sanatlar dersinin amaçlarına ulaşmak için tüm bu evrelerin etkin bir şekilde işe koşulması önem taşımaktadır. Görsel sanatlar dersinin işleyişinde tüm bu evreler eşit düzeyde öneme sahiptir.

2.5. Ortaöğretim Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı

Son yıllarda özellikle ortaöğretim düzeyinde görsel sanatlar dersine yönelik yenilikçi bir paradigma anlayışıyla bir program arayışı söz konusudur. Bu arayışın temelinde sanat eğitimi aracılığıyla bilgi, beceri, tutum, anlayış ve kültür etkileşimini artırarak yapıcı, estetik yönü güçlü, yaratıcı ve üretici bireylerin yetiştirilmesi amaçlanmaktadır. NCCA'nın (2014: 34) öğretim programları kılavuz kitaplarında lise düzeyinde görsel sanatlar dersi için önerdiği taslak plan aşağıda yer almaktadır.

Bu taslak programda tüm lise düzeylerindeki sınıflar için ortak amaç görsel sanatlara ilişkin felsefi bir bakış açısıyla tüm öğrencilerde yaşam boyu sanat okuryazarlığı gerçekleştirmektir. Bu temel amaç çerçevesinde tüm sınıf düzeyleri için 9 temel sanatsal sürece ilişkin standartlar belirlenmiştir. Bu sanatsal süreçler: bağlantı kurma, tepkide bulunma, üretme, sunma, performans gerçekleştirme ve yaratıcılıktır. Tüm sınıf düzeylerinde belirlenen ortak bu sanat süreçlerin öğrenciler tarafından yeterlik, başarımlı ve ileri düzey olmak üzere kazanılması hedeflenmiştir.

Görsel sanatlar dersinin temel çerçevesine Türkiye açısından baktığımızda ilköğretim ve lise düzeyine göre farklılık gösteren bir ders yapısının karşımıza çıktığını görmekteyiz. Türk eğitim sisteminde görsel sanatlar dersi ilköğretim ve ortaöğretim düzeyinde ilgi ve yetenek dersleri başlığı altında bulunmaktadır. Milli Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı 26/10/2010 tarih ve 7517 sayılı yazıları ile ilköğretim kurumlarının 1-5. sınıflarına konan serbest etkinlik saatlerinde öğrencilerin özel yeteneklerini geliştirmeye yönelik olarak resim, müzik ve sporla ilgili faaliyetlerde bulunulabileceği, 6-8. sınıflarda ise seçmeli dersler arasında bulunan sanat etkinlikleri dersinde resim alanı üzerinde yoğunlaştırılmış etkinlikler yapılabileceği, ortaöğretim kurumlarında, 2009-2010 öğretim yılında görsel sanatlar dersi, görsel sanatlar / müzik / beden eğitimi adı altında ortak zorunlu seçmeli ders iken, 2010 öğretim yılında görsel sanatlar / müzik adı altında zorunlu seçmeli ders olarak kabul edilerek seçilme oranını artırılmıştır.

Görsel sanatlar dersi programının 5-8. sınıflarında genel olarak edinilen bilgilerin özümsemesi ve sanat eserlerinin daha anlamlı değerlendirilmesi, sanat çalışması oluşturmada ve sanatı takdir etmede kişisel değer ve fikirlerin iletimi; sanatçıların formları, materyalleri ve sembolleri eserlerinde nasıl kullandıklarının analiz edilmesi ve değerlendirilmesi; yaratıcı sürecin araştırılması, analizi ve keşfi, sanat elemanları ve tasarım ilkeleri doğrultusunda geleneksel ve çağdaş sanat materyallerinin kullanılarak tasarım yapılması, görsel sanat dilinin geliştirilmesi, sanatın anlamının ve değerinin araştırılması; görsel sanat çalışması oluşturulurken farklı tekniklerin bir arada kullanılması üzerine odaklanılmıştır (MEB, 2013: 16).

Talim ve Terbiye Kurulu 31.12.2009 tarihli kararı ile “Ortaöğretim Görsel Sanatlar Dersi (9, 10, 11 ve 12. Sınıflar) Öğretim Programı”nı 2010–2011 eğitim-

öğretim yılından itibaren Tüm Türkiye’de liselerde uygulanmak üzere kabul etmiştir. Talim Terbiye Kurulu Görsel Sanatlar Dersinin Öğretim programının dayandığı toplam 15 genel amaç belirlemiştir. Genel amaçlar okul türü ve düzeyine göre görsel sanatlar açısından öğrencilere kazandırılması düşünülen bilgi, beceri ve tutumları ifade etmektedir. Ortaöğretim düzeyindeki görsel sanatlar dersinin öğretim programında ifade edilen genel amaçlar şu şekilde sıralanmıştır:

1. Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları doğrultusunda; Atatürk ilkelerini ve inkılaplarını benimsemiş, Türkiye Cumhuriyeti’ne karşı görevlerini ve sorumluluklarını bilen, laik, demokratik bir kişiliğe sahip olmaları,
2. Atatürk’ün akla, bilime, tekniğe, teknolojiye, sanata ve sanatçıya verdiği önemi kavrayarak, çağdaş uygarlığın yapıcı, yaratıcı, seçkin bir ortağı olmaları,
3. Ulusal değerleri anlayarak, tarihî ve kültürel mirasımızı benimseme, koruma ve gelecek nesillere aktarma konusunda kişisel sorumluluk alarak ulusal kültürümüzle gurur duymaları,
4. Sanatın insanlık tarihine katkılarını bilen, evrensel düşünceye sahip bir birey olarak toplumların gelişiminde güzel sanatların yerini ve önemini değerlendirilmeleri,
5. Görsel sanatlarla ilgili temel terimleri, teknikleri, yöntemleri kullanma becerileri kazanmaları,
6. Farklı tekniklerin getireceği anlatım zenginliğinin bilinciyle yenilikleri takip etmeleri ve sanatsal çalışmalarında teknolojik olanaklardan yararlanmaları,
7. Görsel dünyayı doğru algılayarak görsel algı birikimini ve hayal gücünü geliştirmeleri,
8. Duygu, düşünce ve izlenimlerini özgün sanatsal tasarımlara dönüştürerek kendilerini sanat yolu ile ifade etmeleri,
9. Bireysel ve grup çalışmalarında sorumluluk alarak planlı çalışma ve zamanı verimli kullanma alışkanlığı edinmeleri,

10. Sanat yapıtlarını, betimleme, çözümlleme, yorumlama, yargılama yöntemleri ile inceleyerek, eleştirel bakış açısı kazanmaları,

11. Sanattan tat alan, sanatı çözümlleyebilen, kültürü anlayan, sergi, sanat galerisi, tarihî çevre ve müzeleri gezme alışkanlığı edinmiş bir kişiliğe sahip olmaları,

12. Görsel sanatlarla ilgili meslekleri tanıyarak, ilgi ve yetenekleri doğrultusunda meslek seçimi yapmaları,

13. Hoşgörülü, insan haklarına saygılı, barışçı bir kişiliğe sahip olmaları,

14. Doğayı seven, çevreye saygılı, estetik duyarlılık kazanmış bir kişiliğe sahip olmaları,

15. Öz güveni gelişmiş, farklılıkları yakalayabilen, problem çözme becerisi gelişmiş, gözlemin ve araştırmanın önemini kavramış, yaratıcı ve üretken bir kişiliğe sahip olmaları amaçlanmaktadır.

Lise düzeyinde görsel sanatlar dersinin aşağıdaki şekilde görüldüğü gibi tüm sınıflar için üç öğrenme alanından oluştuğu görülmektedir. Bu alanlar;

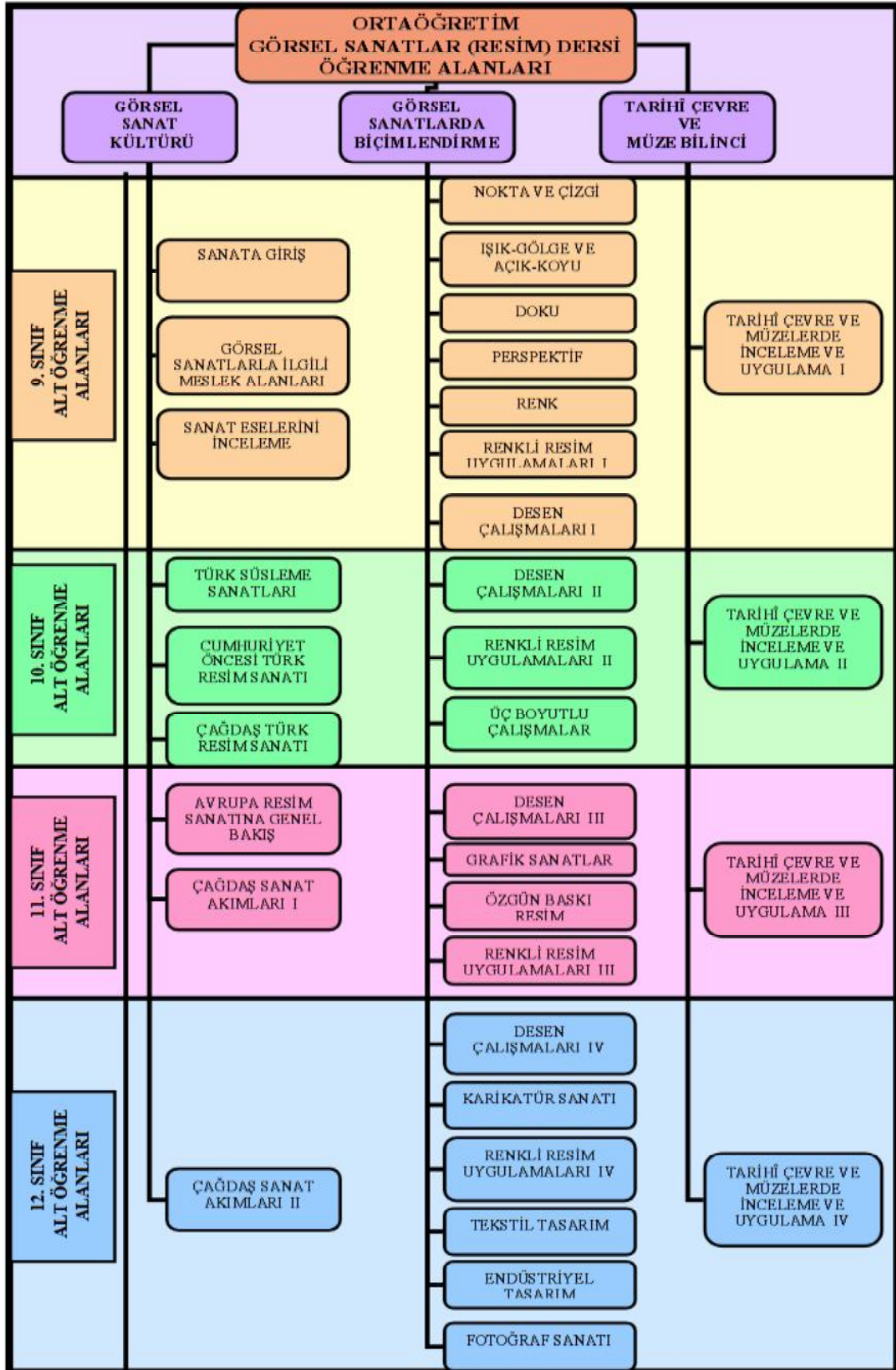
-Görsel sanat kültürü

-Görsel sanatlarda biçimlendirme ve

Tarihi çevre ve müze bilincidir.

Ortaöğretim Görsel Sanatlar Dersi Öğretim programındaki ortak öğrenme alanları ve 9., 10., 11. ve 12. Sınıf alt öğrenme alanlarının muhtevası aşağıdaki şekilde ayrıntılı bir şekilde görülmektedir. Şekilde dikkat çeken unsur sınıf düzeyi arttıkça alt öğrenme sayısının azalmasıdır. Örneğin 9. sınıfta alt öğrenme alanı sayısı 11 iken bu 12. Sınıfta 7'e düşmektedir.

Şekil 6: Ortaöğretim Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Alanları

Lise görsel sanatlar dersi öğretim programının tüm sınıf düzeyleri için ortak olan üç öğrenme alanı dersin kazanımlarının belirlenmesinde temel teşkil etmektedir. Sınıf düzeyine göre kazanım sayısı farklılık göstermekle birlikte her bir öğrenme alanı ve alt öğrenme alanı sarmal bir içerik anlayışıyla tüm sınıf düzeylerinde tekrar etmiştir. Bu öğrenme alanlarının özellikleri MEB (2013: 23) görsel sanatlar öğretim programında şu şekilde ifade edilmiştir.

2.5.1. Görsel Sanat Kültürü

Bu alan bireyin okula getirdiği ve sosyal çevrede oluşturduğu maddi ve manevi sanatsal unsurları içermektedir. Buyurgan (2005) ve MEB (2013) Görsel sanatlar bireyin yaşamının ve onu çevreleyen toplumun vazgeçilmez bir alanını oluşturur. Birey, bilerek ya da bilmeyerek yaşamının her kesitinde bir görsel sanat ürünü ile karşı karşıyadır. Bu gerçeklik onu hem ruhsal, hem de fiziksel olarak etkilemektedir.

Bu öğrenme alanında öğrencilerin;

Sanatın insanlık tarihine katkılarını bilen, kültürel değerlerimize duyarlı, evrensel düşünceye sahip bireyler olmaları,

- Atatürk'ün sanata ve sanatçıya verdiği önemi takdir etmeleri,
- Sanatı hem uygulayan hem de sanattan anlayan ve sanattan tat alan bireyler olmaları,
- Sanat eserlerini ve yapıtlarını incelemede etkili ve eleştirel bakış açısı kazanmaları,
- Geleneksel Türk sanatlarını tanımaları,
- Doğayı seven çevreye saygılı estetik duyarlık kazanmış bireyler olmaları,
- Görsel sanatlarla ilgili meslek alanlarını tanımaları,
- Çağdaş sanat akımları ve bu akımların sanatçı ve eserlerini tanımaları,
- Resim, heykel, mimari, fotoğraf, grafik, tekstil, özgün baskı resim, geleneksel el sanatları, endüstriyel tasarım sanatı, sanatçıların ve eserlerini tanımaları hedeflenmektedir.

2.5.2. Görsel Sanatlarda Biçimlendirme

Bu öğrenme alanı görsel sanatların okul düzeyinde yapılabilecek bütün konu, aktivite ve çalışmalarını kapsar. Bu boyutta sanata eğitsel ve akademik bir bakış açısı söz konusudur. Görsel sanatlarda biçimlendirme öğrenme alanının kapsadığı içeriklerden bazıları nokta, çizgi, renk, şekil, biçim (form), değer (valör), doku, ton, mekân gibi “sanatsal düzenleme öğeleri” ile denge, ritim, oran-orantı, hareket, zıtlık, bütünlük, vurgu (etki), örüntü (örnek) gibi “sanatsal düzenleme ilkeleri”dir. Bu boyut tüm bu unsurlara yönelik seçilen etkinlik, önerilen yöntem ve teknikler eşliğinde, duyuşsal ve devinimsel kazanımlara yönelik uygulamalar içinde sezdirildiği, duyumsatıldığı, geliştirildiği ve pekiştirildiği bir öğrenme alanıdır.

Bu öğrenme alanında öğrencilerin;

- Kendilerini sanata ilişkin olgu, süreç, uygulama ve ürünler yoluyla ifade edebilmeleri,
- Görsel sanatlarla ilgili teknikleri ve yöntemleri kullanma becerisi kazanmaları,
- Bireysel ve grup çalışmalarında sorumluluk alarak planlı çalışmayı ve zamanı verimli kullanmayı alışkanlık hâline getirmeleri,
- Sanatsal çalışmalarında farklı kaynak ve teknolojik olanaklardan yararlanmaları,
- Görsel dünyayı doğru algılayarak algı birikimini ve hayal gücünü geliştirmeleri, hedeflenmektedir.

2.5.3. Tarihî Çevre ve Müze Bilinci

Bu öğrenme alanında başta arkeoloji ve etnografya müzeleri olmak üzere tüm tarihî çevre, müze ve sanat galerileri, görsel sanatlar eğitimi için duvarsız derslikleri ya da atölyeleri oluşturmaktadır.

Bu öğrenme alanında öğrencilerin;

- Tarihi yerinde görüp o atmosferi soluyarak yaratılan kültür mirasına duyarlılık geliştirmeleri,
- Farklı kaynaklardan araştırma yapabilmenin yollarını keşfetmeleri,

Bakmayı değil, görmeyi öğrenmeleri için müzedeki eserleri yakından inceleyerek eseri oluşturan unsurları sorgulama ve keşfetmeleri,

- Eserlerle duyuları aracılığı ile iletişim kurabilmeleri,
- Hayal güçlerini kullanarak, kendilerini yaratıcı bir biçimde ifade etmeleri, estetik bir bakış açısı kazanmaları,
- Eğitim ortamlarına (tarihî çevreler, müzeler, sanat galerileri vb.) pasif değil, aktif olarak katılmaları hedeflenmektedir.

Bununla birlikte günümüzde görsel sanatlar dersine ilişkin müfredat ve programlar çok iyi tasarlanıp hazırlanmış olsalar da bu derslerin amaçlarına ulaşmadığı görülmektedir. Yapılan araştırmalara göre görsel sanatlar derslerinin kazanımlarının gerçekleşmesinde çok sayıda olumsuz faktör karşımıza çıkmaktadır. Bunlar:

- Dersin ve öğretmenlerin yetenekli öğrencileri bulup çıkarmaya odaklanması ve
- Öğretmenlerin içerik temelli bir bakış açısıyla her tekniği öğretmeye çalışması
- Bu dersin sadece uygulama ağırlıklı ve el becerisi olarak düşünülmesi
- Dersle ilgili çağdaş bir sanat öğretim felsefesine sahip olunmaması.
- Uygulayıcıların dersin işlenişinde yaratıcılık ve eleştirel düşünme gibi üst düzey becerileri göz ardı etmeleri
- Öğretmenlerin uygulamada geleneksel yöntem ve alışkanlıklarının dışına çıkmamaları
- Görsel sanatlar dersinin öneminin yeterince vurgulanmaması
- Öğrencilerin dersle ilgili beklenti ve duyuşsal özelliklerine yönelik teşvik edici davranışların olmaması
- Bu konuda aile ve sosyal çevrenin olumsuz tutumları önemli bir etken olarak karşımıza çıkmaktadır.

Görsel sanatlar eğitiminin önemli bir yönü, öğrenciler rasındaki bireysel farklılıkların bu dersin kazanımlarını etkilemesidir. Öğrencilerin ilgi, yetenek, tutum, başarı ve düşünme biçimleri dersin amaçlarının gerçekleşmesinde önemli bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır. Ulusal ve uluslararası literatürde sanat derslerinin

amacına ulaşması ile öğrencilerin tutum, başarı ve yetenekleri arasındaki ilişkileri irdeleyen çok sayıda çalışma söz konusudur (Alter, 2010; Dikici ve Taşpınar, 2002; Hurwitz ve Day, 1995; Mercin, 2002). Bununla birlikte görsel sanatlar dersinin öğrencilerin düşünme biçim ve stilleriyle olan ilişkisine yönelik çalışma sayısı oldukça azdır. Aşağıdan düşünme stillerine ilişkin kuramsal bir çerçeve ve sorasında bu değişkenin görsel sanatlarla olan ilişkisi açıklanmaya çalışılmıştır.

2.6. Düşünme Stilleri

Düşünme, zihinden geçirme, göz önüne getirme, bir sonuca varmak amacıyla inceleme, karşılaştırma ve daha önce edinilen bilgilerden yararlanma gibi zihinsel işlemlerden geçirmek, değerlendirmek, hatırlamak, bir şeye karşı ilgili ve titiz davranmak, ayrıntılarıyla incelemektir (Semerci, 1999: 211).

Düşünme eylemi, genel olarak insanın doğuşu ile başlayan ve hayat boyu doğrudan veya dolaylı olarak geliştirilebilen, öğrenilebilen, öğretilen ve insana özgü nitelikler taşıyan zihinsel bir süreç olarak ifade edilmektedir. İnsana özgü olmasından kasıt, düşünmenin bireyi yaptığı her aktivitede etkiler nitelikte olmasıdır; çünkü birey yaptıklarından bağımsız değildir, aksine yaptıklarının bilincinde olmak ve sorumluluğunu almak zorundadır. Düşünme sayesinde bilincimizi kontrol edebilir, yaptıklarımızın farkına varabilir ve böylece hayatımızın sorumluluğunu üstlenebiliriz. Dolayısıyla, belirtilen özellikler düşünmenin insan hayatı ve toplum için önemini açıkça ortaya koymaktadır (Dinçer, 2009).

Stil, bireylerin ilgi, yetenek ve becerilerini kullanmada tercih ettikleri süreçler ve yollar olarak tanımlanır (Sternberg, 2009: 45) . Düşünme stilleri, bireylerin bilgiyi nasıl algıladığı, anlamlandırdığı ve nasıl işledikleri ile yakından ilgilidir.

Sternberg'e göre düşünme stilleri, bir bireyin zihinsel süreçlerini ve bilgilerini kullanmak için seçtiği ya da öğrenirken ve öğrendikten sonra bireyin konu hakkında düşünmeyi tercih ettiği yol ile ilgilidir.

Sternberg (1997; Akt.: Duru, 2004) düşünme stillerini kendi başlarına birer beceri olarak değil, becerilerin kullanılmasında yapılan bir tercih olarak tanımlamaktadır. O'na göre, stil ve becerileri karşılaştırma, onları bir araya getirmekten çok çatışma yaratır ve

beceriler kadar stiller de günlük yaşamda kullanılabilir. İnsanlar tek bir stilden çok bir stil profiline sahiptirler. Çünkü stiller durum ve koşullara göre değiştirilebilir ve yaşam boyunca çeşitlenebilir. Ayrıca, stiller sosyalleşme süreçlerine bağlı olarak edinilir, stiller öğretilir ve uygun çevre ve laboratuvar koşullarında ölçülebilir. Bu nedenle, insanlar düşünme stili esnekliği ve gücü açısından birbirlerinden farklılaşırlar. Dolayısıyla da, bir dönemde işlevsel ve değerli olan bir stil bir diğer dönemde tercih edilmeyebilir, bir alan içinde etkili olan bir stil bir diğer alanda etkili olmayabilir ve stiller kendi başlarına iyi ya da kötü değildirler.

Sternberg (1988: 26) ise düşünme stilini zihinsel özyönetim kuramına dayalı olarak açıklar ve düşünme stilinin, bireylerin zihin ve bilgilerini kullanmak için seçtikleri ve düşünmeyi tercih ettikleri yol olarak tanımlar. Bu bakımdan düşünme stili zekâ veya yetenek olarak açıklanamaz, aksine zekâ ya da yeteneğin kullanılma biçimidir (akt: Fer, 2005).

Sternberg, düşünme stillerini içeren kuramında bu yapının ilkelerini aşağıdaki 15 maddede özetlemiştir (Sternberg, 2009: 81-98):

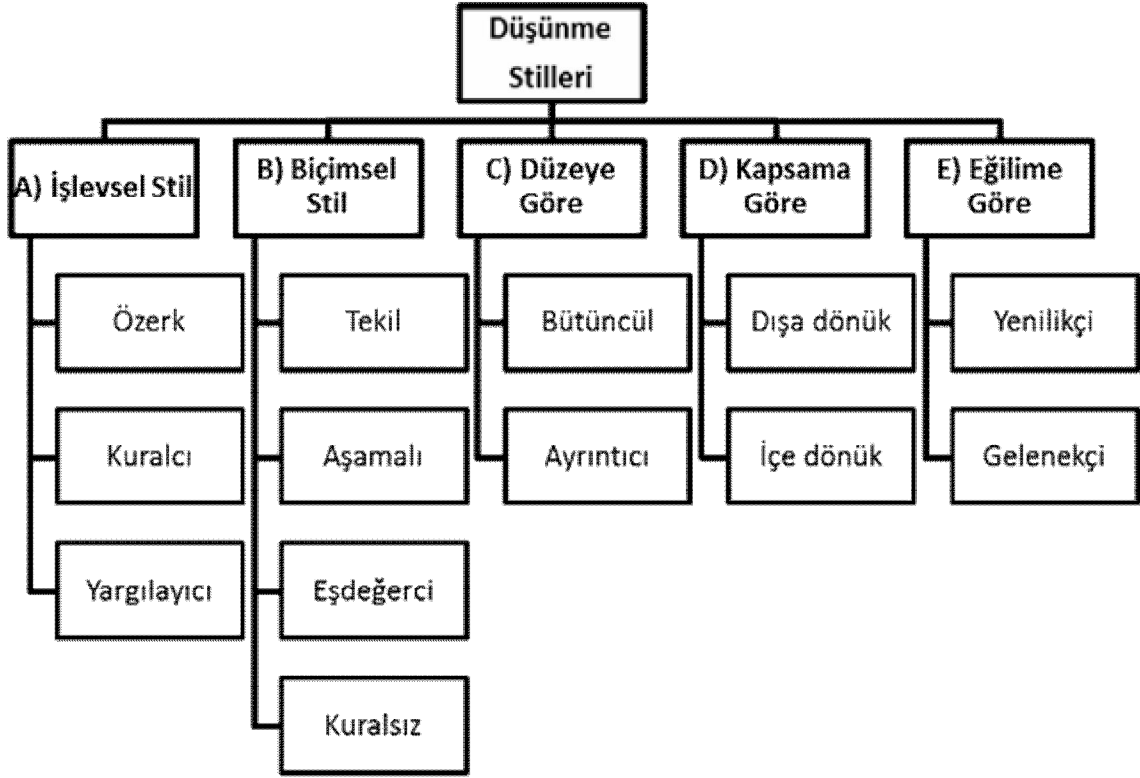
1. Stiller, yeteneklerin kullanılmasında önemli tercihlerdir; kendileri yetenek değildir.
2. Birbirine uyan ve ilişkili olan stiller, parçalarının toplamından daha büyük bir etki yaratır.
3. Bireyin yaşamdaki tercihleri yalnızca yeteneklere değil stillere de uygun olmalıdır.
4. Bireylerin tek bir stili değil, birden fazla stili içeren profilleri vardır.
5. Stiller herhangi bir süreçte durumdan duruma değişkenlik gösterebilir.
6. Bireyler tercihlerinin gücü ve düşünme stilleri açısından birbirinden farklıdır.
7. Bireyler stillerinde esneklikler gösterirler ve gösterebildikleri esneklik açısından da birbirlerinden farklıdır.

8. Düşünme stillerin gelişiminde sosyalleşme süreci önemlidir.
9. Stiller bireyleri yaşam süresi içerisinde değişebilir.
10. Stiller gözlenebilir ve ölçülebilir.
11. Stiller öğrenilebilir ve öğretilir.
12. Belirli bir zaman diliminde tercih edilen ve değerli görülen stiller, başka bir zaman diliminde değerli görülmeyebilir.
13. Bir yerde ya da koşulda değerli görülen stiller, başka bir yerde ya da koşulda değerli görülmeyebilir.
14. Stiller, genel olarak iyi veya kötü değildir; önemli olan uygunluktur.
15. Stillerin uygunluğu yetenek düzeyleriyle karıştırılabilir.

Kuramda okul içinde ve dışında, bireylerin günlük bilişsel aktivitelerini nasıl düzenleyip, yönettikleri oldukça önemli bir yer tutar, buna göre insanlar günlük faaliyetlerini düzenlemede kendileri için en uygun ve kendilerini en rahat hissedebilecekleri düşünme stillerini tercih etme eğilimindedirler (Duru, 2004: 174). Bireylerin kullandıkları düşünme stilleri tercihlerine dayalı olarak kullandıkları düşünme yolları olarak açıklanmaktadır.

Sternberg'in (1997: 25) düşünme stilleri kuramında, işlevler, biçimler, düzeyler, kapsam ve eğilimler olmak üzere beş kategori altında toplam on üç stil bulunmaktadır. Toplumların yönetiminde var olan yasama, yürütme ve yargı işlevleri gibi zihnin de bu üç işlevi yerine getirme özelliği vardır. Zihnin yasama işlevi yaratıcılık, kendi kurallarını oluşturma, zihinde canlandırma ile yürütme işlevi yerine getirme-icra etme, yapma ile yargı işlevi ise yargılama, değerlendirme ve karşılaştırma ile ilişkilidir (Buluş, 2005: 5). Bireylerin zihinsel açıdan kendini yönetme şekillerine bağlı olarak biçimlendirilen düşünme stilleri aşağıdaki şekilde gösterilmiştir.

Şekil 7: Düşünme Stilleri

Sonuç olarak öğrenme sürecinin öznesi durumunda olan öğrenciler bir problem durumuna yönelik tercih ettikleri birçok düşünme stillerine sahiptir. Karşılaşılan olay olgu ve sorun durumuna göre bu stillerden bazılarını daha fazla tercih etmektedir. Aslında Gardner'ın çoklu zekâ kuramında ifade ettiği gibi ne kadar kişi varsa o kadar ve çeşitlilikte düşünme stillerinden söz edebiliriz. Bu tezin önemli amaçlarından birisi özellikle öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik tutum ve eğilimleri onların düşünme stilleriyle ne kadar ilişkili sorusuna cevap aramaktır.

2.7. İlgili Araştırmalar

Sternberg ve Williams göre (1996: 56) öğrencilerin sanat eğitimi sürecindeki aktiviteleri ile düşünme becerileri arasında ilişkiler söz konusudur. Özellikle öğrenciler eleştirel düşünme becerilerini sanatsal aktivite ve derslere yansıtabilirlerse bu derslerden elde ettikleri kazanım artmaktadır. Dolaylı olarak sanat derslerindeki yaratıcı ve eleştirel aktiviteler de öğrencilerin düşünme becerilerini geliştirmektedir.

Harland ve arkadaşlarının (2000: 14) İngiltere ve Galler'de 22 okuldan 2279 öğrenci üzerinde gerçekleştirdiği bir anket çalışmasında ortaokullarda görsel sanatlar ve diğer sanat ders ve uygulamalarının öğrenciler üzerindeki çok yönlü etkileri karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre öğrencilerin bu dersler ve aktivitelerdeki performansları ile kültürel bilgisi, düşünme becerileri, bilgiyi transfer edebilme düzeyleri ve sosyal becerileri arasında olumlu ve anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Buna karşın öğrencileri görsel sanatlar dersindeki performansları ile genel akademik başarıları arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Furnham and Chamorro-Premuzic (2004: 705-715) tarafından yapılan bir araştırmada bireylerin kişilik, yetenek, zeka ve ilgileri ile sanatsal yargıları ve yaşantıları arasındaki ilişkiler ele alınmıştır. Analizlere göre sanata açıklık ve sanat ilgisi sanatsal yaşantıyla ilişkili bulunmuş fakat sanatsal yargıyla bu değişkenler anlamlı ilişki göstermemiştir. Diğer taraftan bireylerin zekâ düzeyleri ile sanat yargısı arasında anlamlı ve yüksek ilişkiler gözlenirken bu değişken sanatsal yaşantıyla anlamlı ilişki göstermemiştir.

Orhun (2005:15-22) tarafından yapılan araştırmada görsel sanatlar dersi uygulanmasıyla öğrencilerin tutumlarında ortaya çıkan değişimler bazı faktörler açısından ele alınmıştır. Analizlere göre gerek dersin başlangıcında gerekse de dersin sonunda kız öğrencilerin resme yönelik tutumları erkek akranlarına göre daha olumlu ve yüksek düzeydedir. Araştırmanın bir diğer bulgusu da Çok Alanlı Sanat Eğitimi uygulamaları geleneksel öğretime kıyasla öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik tutumlarında anlamlı bir farka yol açmıştır.

Kahraman (2007: 2) tarafından gerçekleştirilen bir tez araştırmasında öğretmenlerin görüşlerine göre görsel sanatlar dersinin işleyişinde karşılaşılan sorunlar incelenmiştir. Belli başlı sorunlar olarak dersin bazı kazanımlarının gerçekleşmediği, uygulamada araç-gereç ve materyal eksikliklerinin olduğu ve en önemlisi de öğrencilerin derse yeterli ilgiyi göstermediği ve önemsemediği tespit edilmiştir.

Yeşilyurt (2009: 2) tarafından gerçekleştirilen karma modelle gerçekleştirilen bir araştırmada ilköğretim okullarında öğretmenlerin görüşlerine göre Görsel Sanatlar dersinin amaçlarının gerçekleşmesinde ortaya çıkan engel ve sorunlar irdelenmiştir.

Araştırmada daha çok dersle ilgili ortam, alt-yapı ve materyallerin engel olarak gözlemlendiği görülmüştür. Bununla birlikte araştırma grubundaki öğretmenler görsel sanatlar dersine yönelik öğrencilerin derse ilgisi ve çevresel desteğin önemli olduğu yönünde görüş bildirmişlerdir. Bireylerin sosyo-ekonomik durumunun düşüklüğü, olumsuz çevre faktörleri ve ortamları öğrencilerin derse olan ilgisini azaltmaktadır.

Alter'a göre (2010: 1-12) görsel sanatlar dersinde öğrencilerin düşünme becerilerini etkileyen faktörlere ilişkin öğretmen, öğrenci ve dersin kapsamıyla ilgili bir dizi sonuca işaret edilmiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre öğretmenin sanatsal yaklaşımlarla ilgili bilgi eksikliği, bilinçli bir felsefe ve paradigmaya sahip olmaması, derste kullanılan geleneksel stratejiler, öğrencinin negatif duyuşsal özellikleri ve yürütücü biliş becerilerine sahip olmaması derste düşünme becerilerin gelişimini olumsuz etkilemektedir.

Indoshi, Wagah ve Agak (2010: 9-17) tarafından yapılan bir araştırmada Endonezya'daki ortaokul ve liselerdeki öğretmen ve öğrencilerin sanat ve tasarım dersine yönelik tutumlarını etkileyen faktörler incelenmiştir. Okulların bu ders için alt yapılarının yetersizliği, dersin materyallerini temin etmedeki güçlükler ve pahalılık, derse ayrılan zamanın uygulamaları gerçekleştirmeye yeterli olmaması sanat aktivitelerine ve görsel sanatlar dersine yönelik tutumları olumsuz etkilemektedir.

İldanlı'nın (2010: 2) yaptığı araştırmada ilköğretim II. Kademesinde öğrenim gören öğrencilerin görsel sanatlar dersine yönelik düşünce ve tutumları incelenmiştir. Araştırmanın bulgularına göre öğrenciler yüksek oranda dersin süresinin artırılması düşüncesine sahiptir. Çalışmanın bir diğer bulgusu ise ders süresince öğrencilerin çalışmalarını bitiremediğidir. Öğrenci görüşlerine göre ders oturumlarında dersin kazanımları büyük ölçüde gerçekleşmemektedir. Aynı çalışmada ulaşılan bir diğer sonuç ise öğrencilerin önemli bir kısmının dersin işlenişinden zevk aldığını ifade etmesidir.

İlkak (2011: 2) tarafından gerçekleştirilen bir yüksek lisans tez çalışmasında merkezi sınavların (SBS) öğrencilerin ve ebeveynlerinin görsel sanatlar dersine yönelik etkisi incelenmiştir. Tarama modeliyle gerçekleştirilen araştırmaya göre henüz SBS'ye hazırlanmayan öğrenci ve velilerinin sınava hazırlanan öğrenci ve velilerine kıyasla görsel sanatlar dersine karşı daha olumlu görüş ve tutumlara sahip oldukları gözlemlenmiştir.

Catterall, Dumais ve Thompson (2012: 36) tarafından yapılan çalışmada düşük ve yüksek sosyo-ekonomik düzeydeki lise öğrencilerinin görsel sanat derslerine ve etkinliklerine katılımıyla okuldaki bazı etkinlikleri gerçekleştirme, başarıları ve bireysel alışkanlıkları arasındaki ilişkileri incelemiştir. Araştırmanın belli başlı sonuçlarına göre öğrencilerin görsel sanatlar dersine ve etkinliklerine katılımıyla boş zamanlarında okuma alışkanlıkları arasında anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Her iki sosyo-ekonomik düzeydeki öğrencilerde sanatsal aktivitelerde düşük olan öğrencilerde haftalık okuma alışkanlığı %50'lerin altındayken bu oran sanatsal katılımı yüksek olan öğrencilerde %70'lerin üzerine çıkmaktadır. Bununla birlikte bu araştırmaya göre tüm öğrenci gruplarında görsel sanatlar dersindeki aktivite düzeyi ile akademik başarı arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Richard'ın (2012: 17-25) Amerika'da 37212 ortaokul 8. Sınıf öğrencisi üzerinde yaptığı araştırmada görsel sanatlar dersine katılan ve katılmayan öğrencilerin yüksek düzeyli test başarıları incelenmiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre görsel sanatlar dersini tercih eden ve etmeyen öğrencilerin test puanları arasında anlamlı bir fark gözlenmemiştir. Bununla birlikte bu araştırmanın ilginç sonuçlarından birisi de görsel sanatlar dersini matematik, İngilizce ve fen derslerinde daha başarılı olmak için tercih etmeyen öğrencilerin bu derslerdeki performansları ile diğer öğrencilerin performansları arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Öğrencilerin akademik beklentilerle sanat derslerini tercih etmemektedir. Bununla birlikte bu yaklaşımları akademik testlerde başarılı kılmamaktadır.

Thomas, Singh, Klopfenstein ve Henry (2013: 23) tarafından gerçekleştirilen bir araştırmada liselerde öğrencilerin görsel sanatlar dersine erişim, katılım ve ilgisine etki eden faktörler incelenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre okul programında sanat öğretimi için ayrılan zamanın kalitesi, okulda sunulan ekstra sanatsal kursların kapsamı ve sayısı, sanat eğitimini veren öğretmenlerin niteliği, bu konuda profesyonel olarak gerçekleştirilen atölye uygulamaları, sanat temelli okul dışı faaliyet ve geziler, etkili bir sanat müfredatının mevcudiyeti, sınıf ve laboratuvarların sanat eğitimini destekleme durumu, öğrencilerin sanatsal performanslarının ölçülmesi ve değerlendirme sürecine katılması bu derse olan katılım, ilgi ve performansı etkilemektedir. Araştırmacılara göre sanatla zenginleştirilmiş ortamlar bu dersin amacına ulaşmada en önemli katkı sağlamaktadır.

Martin, Mansour, Anderson, Gibson, Gregory ve Sudmalis (2013: 726) tarafından gerçekleştirilen 2 yıl süreli boylamsal bir araştırmada 643 ilköğretim ve lise öğrencisinin görsel sanatlar derslerine katılım ve aktivite düzeyleri ile öğrencilerin akademik ve akademik olmayan özellikleri arasındaki ilişkiler analiz edilmiştir. Araştırmanın bulgularına göre sosyo-demografik özellikler, öğrencilerin öğretim süreci başındaki ön akademik başarıları, okulla ilgili akademik ve akademik olmayan çıktılar görsel sanatlar dersine katılım ve okuldaki sanatsal faaliyetlerdeki aktivite düzeyiyle ilişkili bulunmuştur. Bunun yanısıra aile-çocuk sanat etkileşimi ve ebeveynlerin sanata ilişkin beklentileri görsel sanatlardaki katılımı etkileyen faktörler olduğu görülmüştür.

Opoku-Asare, Tachie, Akosua ve Essel'in (2015: 39-49) yapmış olduğu araştırmada Gana'da meslek liselerinde görsel sanatlarla ilgili branşlarda öğrenim gören öğrencilerin, akademik başarı, tutum ve öğretimsel faktörlere ilişkin durumları incelenmiştir. Okul yöneticileri, öğretmenler ve öğrenciler üzerinde gerçekleştirilen nicel ve nitel uygulamalara göre, görsel sanatlar alanındaki öğrenciler programlarındaki kuramsal derslerde ve kazanımlarda yeterli performansı gösterememektedirler. Nicel analizlere göre özellikle matematik, dil ve bilim derslerinde yeterli akademik performansı gösteremedikleri gözlenmiştir.

Canikoğlu'nun (2016: 2) görsel sanatlar dersinin uygulanmasında ortaya çıkan sorunlara ilişkin öğretmen görüşlerini nitel araştırma yöntemiyle incelemiştir. Araştırmanın bulgularına göre derste ortaya çıkan belli başlı sorunlar; öğretmenlerin dersin öğrenme alanlarına yönelik eğitim eksiklikleri ve yetersizlikleri, sınıfların kalabalık oluşu, öğretmenlerin programı anlamakta ve etkinliklerinin amacının ne olduğunu, hangi sanat disiplinine yönelik olduklarını kendi kendilerine bilmede zorluk çektikleridir. Görsel sanatlar öğretmenlerinin diğer sorunları ise; araç ve gereç materyal eksiklikleri, okulun fiziki altyapı eksiklikleri, öğretmenlerin yenilenen programa ilişkin bilgilendirilmemesi, öğretmenlere verilen seminerlerin amaçlarına ulaşmaması, ailelerin sosyo-ekonomik durumlarındaki yetersizlikleri, görsel sanatlar dersinin önemsenmemesi, ders saatinin etkinlikleri yapmada yetersiz olması, müze gezileri için gerekli işlemlerin zorluğu, somut ürünler çıkarma kaygısıyla görsel iletişim-biçimlendirme yönelik çalışmaları yapma zorluğudur. Tüm bu sorunlar dersin kazanımlarının gerçekleşmesini zorlaştırmaktadır.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırma yöntemi, evren-örneklem, araştırma süreci, araştırmada kullanılan veri toplama araçları ve veri analiz teknikleri hakkında açıklamalara yer verilmiştir.

2016-2017 öğretim yılında devlet ve özel liselerde öğrenim gören öğrencilerin görsel sanatlar dersine yönelik tutumları ve kazanımları düşünme stilleri ve bazı değişkenler açısından çok yönlü incelendiği bu araştırmada karşılaştırmalı ilişkisel tarama yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntemde İki ya da daha çok değişken arasında ilişki karşılaştırmalı bir şekilde incelenir (Karasar, 1984: 83). Bu modelde birinci değişken sınanmak istenen bağımsız değişken, ikincisi ise bağımlı değişkendir. Bağımsız değişkenin bağımlı değişkene göre farklılaşıp farklılaşmadığı araştırılır. Karşılaştırmada araştırmacı doğal ortam içinde olduğundan bulgular daha geçerlidir (Karasar, 1984: 89-90).

Bu araştırmanın bağımsız ve bağımlı değişkenleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 1: Araştırma Sürecinde Ele Alınan Değişkenler

Bağımsız Değişkenler	Bağımlı Değişkenler
Okul Türü (Devlet-Özel)	Resim Dersine Yönelik Tutum Resim Dersindeki Kazanım
Cinsiyet	
Sınıf Düzeyi	
Başarı Durumu	
Düşünme Stilleri	

Tablo 1’de görüldüğü gibi araştırmada lise öğrencilerinin okul türlerine, cinsiyet, sınıf düzeyi, başarı durumu ve düşünme stillerine göre görsel sanatlar dersine yönelik tutumları ve bu dersteki kazanımları karşılaştırmalı bir şekilde incelenmiştir. Bu tezde araştırmaya konu olan lise öğrencilerinin görsel sanatlar dersine yönelik tutum ve

kazanımları, kendi koşulları içinde, var olduğu şekliyle cinsiyet, başarı durumu, sınıf düzeyi, okul türü ve düşünme stilleri değişkenlerine göre açıklanmaya çalışılmıştır. 2016 yılının Kasım ayında başlayan araştırmada aşağıdaki süreçler gerçekleşmiştir.

Tablo 2: Araştırma Süreci

	AYLAR
1. Araştırmada kullanılan ölçme araçlarının (Resim Dersi Tutum Ölçeği, Resmi Dersi Kazanım Değerlendirme Ölçeği ve Düşünme Stilleri Envanteri) deneme grubunda güvenirlik ve geçerlik çalışması yapılmıştır.	Eylül 2016
2. Araştırmanın gerçek uygulamalarının yapılacağı okullar belirlenmiştir.	Eylül 2016
3. MEB'den araştırma uygulamalarına ilişkin izinler alınmıştır.	Eylül 2016
4. Araştırmanın ölçeklerinin nasıl uygulanacağına ilişkin uygulayıcılar bilgilendirilmiştir.	Ekim 2016
5. Resim Dersi Kazanım Ölçeği 3 ay süreyle belirlenen okul ve sınıflardaki öğrencilere uygulanmıştır. Bu aşamada öğrencilerin resim dersi öğretmenleri gerçekleştirmiştir.	Ekim-Aralık 2016
6. Aynı öğrencilere, Kişisel Bilgi Formu, Resim Dersi Tutum Ölçeği ve Düşünme Stilleri Envanteri Uygulanmıştır	Ekim-Aralık 2016
7. Uygulama sonuçları bilgisayarda Excel programına girilmiştir.	Ocak 2017
8. Ölçme araçlarının verileri üzerinde SPSS programında analizler yapılmıştır.	Ocak-Şubat 2017
9. Elde edilen bulgular tablolara dönüştürülerek yorumlanmıştır.	Şubat-Mart 2017
10. Araştırmanın tüm bulgu ve bilgileri raporlaştırılmıştır.	Mart-Mayıs 2017

3.1. Araştırma Grubu

Araştırmanın evrenini; Konya ilinin Karatay, Meram ve Selçuklu ilçelerindeki lise öğrencileri oluşturmaktadır.

Bu üç ilçeden Karatay ve Selçuklu ilçelerinde bulunan özel devlet okullarından örnekleme alınan öğrencilerin seçiminde oransız küme örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Bu iki ilçeden 1 özel 1 devlet okulu araştırma kapsamına alınmıştır. Küme

örneklemede, evrende ya da alt evrende eşit seçilme şansı, elemanlar yerine, içindeki tüm elemanları ile birlikte kümeleridir. Bu yaklaşıma “grupça örnekleme” ya da İngilizcesinden “oluster sampling” gibi adlarla da verilmektedir (İşçil, 1977:48). Oransız yapılan örneklemede, örnekleme girecek liselerin (kümelerin) hangi sosyo-ekonomik kesimden olacağı tümüyle şansa bırakılmıştır.

Tablo 3: Araştırma Kapsamına Alınan ve Hakkında Bilgi Toplanan Öğrencilerinin Okul Türlerine Göre Dağılımları

	N	%
Okul Türü		
Devlet Okulu	100	50
Özel Okul	100	50
Cinsiyet		
Erkek	101	50,5
Kız	99	49,5
Öğrencilerin Alanı-Branşı		
Fen	43	21,5
EA	52	26,0
Sosyal	3	1,5
Diğer	8	4,0
Belirtilmemiş	94	47
Baba Eğitim Durumu		
İlkokul	49	24,5
Ortaokul	48	24,0
Lise	63	31,5
Üniversite	34	17,0
Lisansüstü	6	3,0
Anne Eğitim Durumu		
İlkokul	81	40,5
Ortaokul	58	29,0
Lise	40	20,0
Üniversite	19	9,5
Lisansüstü	2	1,0

Tablo 3'te araştırma örneklemindeki lise öğrencilerinin okul türü, cinsiyet, sınıf düzeyi, alan, baba ve anne eğitim durumlarına göre dağılımı görülmektedir. Analizlere göre öğrencilerin 100'ü %50 devlet okulunda, 100'ü (%50) özel okulda öğrenim görmektedir. Bu iki okul türündeki öğrencilerin 101'i (%51) erkek ve 99'u (%49) kızdır. Öğrenciler ağırlıklı olarak Fen (%21,5) ve Eşit Ağırlık (%26,5) alanlarındadır. Öğrencilerin anne ve baba eğitim durumlarına bakıldığında babaların 49'u ilkokul, 48'i ortaokul, 63'ü lise, 34'ü üniversite ve 6'sı lisans üstü mezundur. Benzer şekilde annelerin 81'i ilkokul, 58'i ortaokul, 40'ı lise, 19'u üniversite ve 2'si lisans üstü mezundur. Araştırmanın kişisel bilgi formunun uygulanması esnasında özel okullardaki velilerin eğitim durumunun daha yüksek olduğu görülmüştür.

3.2. Veri Toplama Araçları

Araştırmada ölçme aracı olarak kişisel bilgi formu, resim dersine yönelik tutum ölçeği, görsel sanatlar dersi kazanım değerlendirme ölçeği ve düşünme stilleri envanteri kullanılmıştır.

3.3. Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Tutum Ölçeği

Öğrencilerin resim dersine yönelik olumlu ve olumsuz eğilimlerini belirlemek amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilmiştir. Ölçek 14 sorudan oluşan likert tipi bir formdadır. 180 kişilik araştırma örneklemine denk bir grupta gerçekleştirilen deneme uygulaması üzerinde gerçekleştirilen Açımlayıcı Faktör Analizi sonucu ölçeğin tek boyutlu olduğu görülmüştür. Elde edilen tek bir boyut ölçmek istenilen özelliğin varyansının %55,9'unu açıklamaktadır. Tutum ölçeğinin güvenilirliğinin saptanmasında Cronbach Alfa iç tutarlılık yöntemi kullanılmış ve 0.94 katsayısı hesaplanmıştır. Ölçeğin madde ortalama, standart sapma ve item-total katsayılarına ilişkin veriler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 4: Tutum Ölçeğine İlişkin Madde İstatistikleri

Tutum Maddeleri-Cümleleri	\bar{X}	Ss	Corrected Item-Total Correlation
ö1	3,345	1,4583	,374
ö2	2,325	1,2193	,558
ö3	2,375	1,3316	,547
ö4	3,840	1,3907	,547
ö5	2,865	1,4482	,681
ö6	3,540	1,4065	,744
ö7	3,405	1,4600	,748
ö8	3,680	1,3882	,577
ö9	2,725	1,3889	,542
ö10	2,640	1,2483	,598
ö11	3,485	1,3745	,497
ö12	3,725	1,3889	,531
ö13	3,980	1,3708	,499
ö14	3,200	1,4802	,321

Tablo'da görüldüğü gibi tutum ölçeğindeki maddelerin madde toplam test puanları arasındaki korelasyon katsayıları 0,32 ile 0,75 arasında değişmektedir. Tüm bu değerler lise öğrencileri için geliştirilen görsel sanatlar dersi tutum ölçeğinin ayırt edici, yüksek güvenilirlik ve geçerlik düzeylerine sahip olduğunu göstermektedir.

3.4. Görsel Sanatlar Dersi Kazanım Değerlendirme Ölçeği

Görsel sanatlar dersi kazanım ölçeği öğrencilerin o dönem almış oldukları görsel sanatlar dersindeki kazanımlardan oluşmaktadır. Bu ölçek hazırlanırken 2016-2017 öğretim yılında görsel sanatlar dersi öğretim programında bulunan kazanımlar ölçme aracına alınmıştır. Tezin ekler bölümünde verildiği gibi bu ölçek sınıf düzeylerine göre ayrı ayrı oluşturulmuştur. 9.sınıf görsel sanatlar dersi kazanım ölçeğinde 54 madde, 10. Sınıf kazanımlar ölçeğinde 29 madde ve 11. Sınıf kazanımlar ölçeğinde ise 37 madde

bulunmaktadır. Görsel Sanatlar Dersi Kazanım Ölçekleri likert tipinde 5 dereceden oluşmaktadır. Bunlar Pekiyi, İyi, Orta, Geçer ve Zayıf seçenekleridir.

Araştırmada bu öğrencilerin kazanımlarının ölçülmesinde araştırmacı ve dersin öğretmeni birlikte görev almışlardır. Uygulamadan önce 32 kişilik bir deneme grubunda araştırmacı ve dersin görsel sanatlar öğretmeninin puanlamaları arasında uyum katsayısı hesaplanmış ve 0,89 bulunmuştur. Tüm kazanım ölçekleri için araştırmacı ve puanlayıcı öğretmenler arasındaki uyum katsayıları sırasıyla 9. Sınıflar için 0,90, 10 sınıflar için 0,93 ve 11. Sınıflar için 0,91 bulunmuştur. Ayrıca her sınıf düzeyinde öğrencilerin kazanım ölçeklerindeki aldıkları puanların iç tutarlılığına Cronbach Alfa Yöntemi ile bakılmıştır. Analizlere göre 9. Sınıflar için 0,96, 10. sınıflar için 0,94 ve son olarak 11. Sınıflar için 0,90 güvenilirlik katsayıları hesaplanmıştır. Tüm bu bulgular Görsel Sanatlar Dersi Kazanımlarını Değerlendirme Ölçeğinin iç tutarlılığının ve benzer şekilde puanlayıcı güvenilirliğinin yüksek düzeyde olduğunu göstermektedir. Öğrencilere uygulanan kazanım ölçeklerine ilişkin istatistiki bilgiler Tablo... da ayrıntılı bir şekilde verilmiştir.

Tablo 5: 9.Sınıf Görsel Sanatlar Dersi Kazanım Ölçeği Madde İstatistikleri

	\bar{X}	Ss	Corrected Item-Total Correlation		\bar{X}	Ss	Corrected Item-Total Correlation		\bar{X}	Ss	Corrected Item-Total Correlation
KAZANIM01	2,523	1,548	0,975	KAZANIM19	2,136	1,322	0,859	KAZANIM37	2,318	1,39	0,979
KAZANIM02	3,386	1,434	0,942	KAZANIM20	2,114	1,262	0,888	KAZANIM38	2,659	1,77	0,963
KAZANIM03	3,227	1,292	0,934	KAZANIM21	2,091	1,254	0,886	KAZANIM39	2,636	1,77	0,931
KAZANIM04	3	1,599	0,93	KAZANIM22	2,409	1,589	0,923	KAZANIM40	2,432	1,58	0,944
KAZANIM05	2,591	1,633	0,966	KAZANIM23	2,75	1,819	0,976	KAZANIM41	2,705	1,77	0,981
KAZANIM06	2,932	1,561	0,942	KAZANIM24	2,682	1,775	0,963	KAZANIM42	2,727	1,84	0,966
KAZANIM07	2,955	1,555	0,949	KAZANIM25	2,75	1,857	0,966	KAZANIM43	2,318	1,41	0,961
KAZANIM08	2,114	1,28	0,865	KAZANIM26	2,455	1,547	0,961	KAZANIM45	2,455	1,56	0,948
KAZANIM09	3,5	1,517	0,982	KAZANIM27	2,546	1,635	0,973	KAZANIM46	2,546	1,66	0,956
KAZANIM10	2,841	1,892	0,955	KAZANIM28	2,455	1,517	0,964	KAZANIM47	2,818	1,9	0,966
KAZANIM11	2,796	1,85	0,949	KAZANIM29	2,546	1,606	0,981	KAZANIM48	2,818	1,87	0,981
KAZANIM12	2,614	1,224	0,936	KAZANIM30	4,068	8,097	0,396	KAZANIM49	2,932	1,97	0,983
KAZANIM13	2,977	1,577	0,939	KAZANIM31	2,818	1,92	0,916	KAZANIM50	2,773	1,9	0,947
KAZANIM14	3,114	1,701	0,955	KAZANIM32	1,932	1,246	0,79	KAZANIM51	2,659	1,73	0,957
KAZANIM15	2,909	1,552	0,902	KAZANIM33	3,886	7,945	0,381	KAZANIM52	2,318	1,41	0,894
KAZANIM16	2,523	1,635	0,926	KAZANIM34	2,591	1,675	0,972	KAZANIM53	1,705	0,95	0,827
KAZANIM17	2,636	1,686	0,964	KAZANIM35	2,477	1,532	0,971	KAZANIM54	2,386	1,76	0,84
KAZANIM18	2,364	1,48	0,908	KAZANIM36	2,364	1,448	0,951	Cronbah Alfa= 0,96			

Tablo 5’de 9.Sınıf öğrencilere uygulanan görsel sanatlar dersi kazanım formuna ilişkin istatistikler yer almaktadır. Madde analizlerine göre tüm kazanımların item-total korelasyon değerlerinin 0,80’nin üzerinde olduğu görülmektedir. Bu değer kazanımlarda ölçülen özellikle formun bütününde ölçülen genel ders kazanım düzeyi arasında yüksek ilişki olduğunu göstermektedir. 9. Sınıf kazanım formunun iç tutarlılığına bakıldığında Cronbach Alfa katsayısının 0,96 olduğu bulunmuştur. Bu bulgu formun öğrencilerin görsel sanatlar dersi kazanımlarını yüksek güvenilirlik düzeyinde ölçtüğünü göstermektedir.

Tablo 6: 10.Sınıf Görsel Tasarım Dersi Kazanım Ölçeği Madde İstatistikleri

10 sınıf	\bar{X}	Ss	Corrected Item-Total Correlation	10 sınıf	\bar{X}	Ss	Corrected Item-Total Correlation
KAZANIM01	2,789	1,341	0,788	KAZANIM15	2,916	1,592	0,835
KAZANIM02	1,930	0,867	0,783	KAZANIM16	3,873	1,309	0,955
KAZANIM03	3,056	1,548	0,882	KAZANIM17	3,648	1,700	0,962
KAZANIM04	2,606	1,336	0,785	KAZANIM18	3,493	1,664	0,933
KAZANIM05	2,310	1,141	0,755	KAZANIM19	3,507	1,620	0,954
KAZANIM06	2,352	1,196	0,717	KAZANIM20	3,324	1,584	0,911
KAZANIM07	1,831	0,894	0,688	KAZANIM21	2,310	1,260	0,712
KAZANIM08	2,394	1,189	0,775	KAZANIM22	3,718	1,822	0,921
KAZANIM09	1,901	0,881	0,758	KAZANIM23	2,254	1,180	0,721
KAZANIM10	2,197	1,226	0,731	KAZANIM24	3,634	1,838	0,907
KAZANIM11	3,394	1,777	0,864	KAZANIM25	2,352	1,208	0,725
KAZANIM12	2,535	0,998	0,519	KAZANIM26	3,662	1,843	0,906
KAZANIM13	3,676	1,763	0,923	KAZANIM27	2,338	1,195	0,728
KAZANIM14	2,958	1,599	0,844	KAZANIM28	3,732	1,789	0,934
KAZANIM15	2,916	1,592	0,835	KAZANIM29	3,549	1,672	0,952
Cronbach Alfa= 0,94							

Tablo 6’da 10.Sınıf öğrencilere uygulanan görsel sanatlar dersi kazanım formuna ilişkin istatistikler yer almaktadır. Madde analizlerine göre tüm kazanımların item-total korelasyon değerlerinin 0,70’in üzerinde olduğu görülmektedir. Bu değer kazanımlarda ölçülen özellikle formun bütününde ölçülen genel ders kazanım düzeyi arasında yüksek ilişki olduğunu göstermektedir. 10. Sınıf kazanım formunun iç tutarlılığına bakıldığında Cronbach Alfa katsayısının 0,94 olduğu bulunmuştur. Bu bulgu formun öğrencilerin görsel sanatlar dersi kazanımlarını yüksek güvenilirlik düzeyinde ölçtüğünü göstermektedir.

Tablo 7: 11.Sınıf Görsel Tasarım Dersi Kazanım Ölçeği Madde İstatistikleri

11.sınıf	\bar{X}	Ss	Corrected Item-Total Correlation		\bar{X}	Ss	Corrected Item-Total Correlation
				11.sınıf			
KAZANIM01	1,55	0,7	0,848	KAZANIM20	1,93	1,4	0,937
KAZANIM02	1,46	0,66	0,903	KAZANIM21	1,96	1,38	0,971
KAZANIM03	1,54	0,8	0,876	KAZANIM22	2,54	1,63	0,846
KAZANIM04	1,33	0,59	0,724	KAZANIM23	2,22	1,46	0,929
KAZANIM05	1,26	0,47	0,783	KAZANIM24	1,65	1,03	0,818
KAZANIM06	1,6	0,89	0,931	KAZANIM25	1,46	0,8	0,783
KAZANIM07	1,54	0,8	0,898	KAZANIM26	1,58	0,96	0,826
KAZANIM08	1,47	0,8	0,801	KAZANIM27	1,59	0,95	0,886
KAZANIM09	1,42	0,68	0,828	KAZANIM28	1,68	1,08	0,876
KAZANIM10	2,2	1,67	0,956	KAZANIM29	2,29	1,83	0,978
KAZANIM11	2,49	1,86	0,967	KAZANIM30	2,32	1,86	0,981
KAZANIM12	2,6	1,82	0,966	KAZANIM31	2,29	1,84	0,978
KAZANIM13	2,73	1,69	0,962	KAZANIM32	2,27	1,83	0,963
KAZANIM14	2,69	1,61	0,947	KAZANIM33	1,96	1,37	0,976
KAZANIM15	2,58	1,66	0,956	KAZANIM34	2,14	1,32	0,892
KAZANIM16	2,04	1,32	0,777	KAZANIM35	2,46	1,46	0,918
KAZANIM17	2,44	1,52	0,947	KAZANIM36	2,26	1,25	0,9
KAZANIM18	2,28	1,35	0,934	KAZANIM37	1,94	0,97	0,801
KAZANIM19	2,13	1,37	0,922	Cronbach Alfa= 0,90			

Tablo 7’de 9.Sınıf öğrencilere uygulanan görsel sanatlar dersi kazanım formuna ilişkin istatistikler yer almaktadır. Madde analizlerine göre tüm kazanımların item-total korelasyon değerlerinin 0,80’nin üzerinde olduğu görülmektedir. Bu değer kazanımlarda ölçülen özellikle formun bütününde ölçülen genel ders kazanım düzeyi arasında yüksek ilişki olduğunu göstermektedir. 11. Sınıf kazanım formunun iç tutarlılığına bakıldığında Cronbach Alfa katsayısının 0,96 olduğu bulunmuştur. Bu bulgu formun öğrencilerin görsel sanatlar dersi kazanımlarını yüksek güvenirlik düzeyinde ölçtüğünü göstermektedir.

3.5. Düşünme Stilleri Envanteri

DSI Sternberg’in teorisine dayalı olarak Sternberg ve Wargner (1991: 1-25) tarafından geliştirilmiş bir ölçektir. Bu ölçek düşünme stillerini 13 boyutta ele almaktadır. Sternberg’e göre (1997: 19) düşünme stilleri bireyin, kendi, eylem ve aktivitelerini yönetirken tercih ettiği düşünme şekilleri ve sahip olduğu yetenekleri kullanma biçimleridir. Bu ölçekte her bir boyutta 8 soru toplamda 104 soru-madde bulunmaktadır. Bu ölçeğin Türkçe’ye uyarlanması Sünbül (2004: 25-42) tarafından yapılmıştır. Ölçek Türkiye’de lise ve üniversite düzeyinde birçok araştırmada kullanılmıştır. Likert tipinde geliştirilen ölçeğin cevapları; Hiçbir zaman: 1, Nadiren: 2, Bazen: 3, Sık sık: 4, Her zaman: 5 şeklinde puanlanmıştır. Kuramsal olarak her bir madde için puanlama 1 ile 5 arasında değiştiği için, ölçeğin bir alt boyutundan elde edilebilecek toplam puan en yüksek 40, en düşük 8’dir. Puan arttıkça adı geçen alt boyutta düşünme stili yüksek düzeyde olduğu kabul edilmektedir (Sünbül, 2004). Öğrencilerin ölçeği cevaplama süresi 25 dakika ile 35 dakika arasında değişmektedir. Ölçeğin Sünbül (2004) tarafından dil eşdeğerliği, güvenirlik ve geçerlik testleri yapılmış ve aşağıdaki sonuçlar bulunmuştur.

Tablo 8: Düşünme Stilleri Ölçeği Güvenirlik Katsayıları

Düşünme Stilleri Ölçeğinin Boyutları	Cronbach Alfa Güvenirlik Katsayısı
I. FAKTÖR (Özerk Düşünme Stili)	0,709
II. FAKTÖR (Kuralcı Düşünme Stili)	0,743
III. FAKTÖR (Yargılayıcı Düşünme Stili)	0,783
IV. FAKTÖR (Tekil Düşünme Stili)	0,701
V. FAKTÖR (Aşamalı Düşünme Stili)	0,786
VI. FAKTÖR (Eş değerci Düşünme Stili)	0,713
VII. FAKTÖR (Kuralsız Düşünme Stili)	0,72
VIII. FAKTÖR (Bütüncül Düşünme Stili)	0,713
IX. FAKTÖR (Ayrıntıcı Düşünme Stili)	0,722
X. FAKTÖR (İçe Dönük Düşünme Stili)	0,821
XI. FAKTÖR (Dışa Dönük Düşünme Stili)	0,861
XII. FAKTÖR (Yenilikçi Düşünme Stili)	0,832
XIII. FAKTÖR(Gelenekçi Düşünme Stili)	0,854

3.6. Veri Analiz Teknikleri

Bu araştırmanın verilerinin analizinde aritmetik ortalama, standart sapma, t testi ve varyans analizi teknikleri kullanılmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Bu bölümde araştırmanın alt problemlerine yönelik bulgular tablo, grafik ve açıklamalarıyla verilmiştir.

Alt Problem 1: Özel devlet liselerindeki öğrencilerin görsel sanatlar dersine yönelik tutumları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

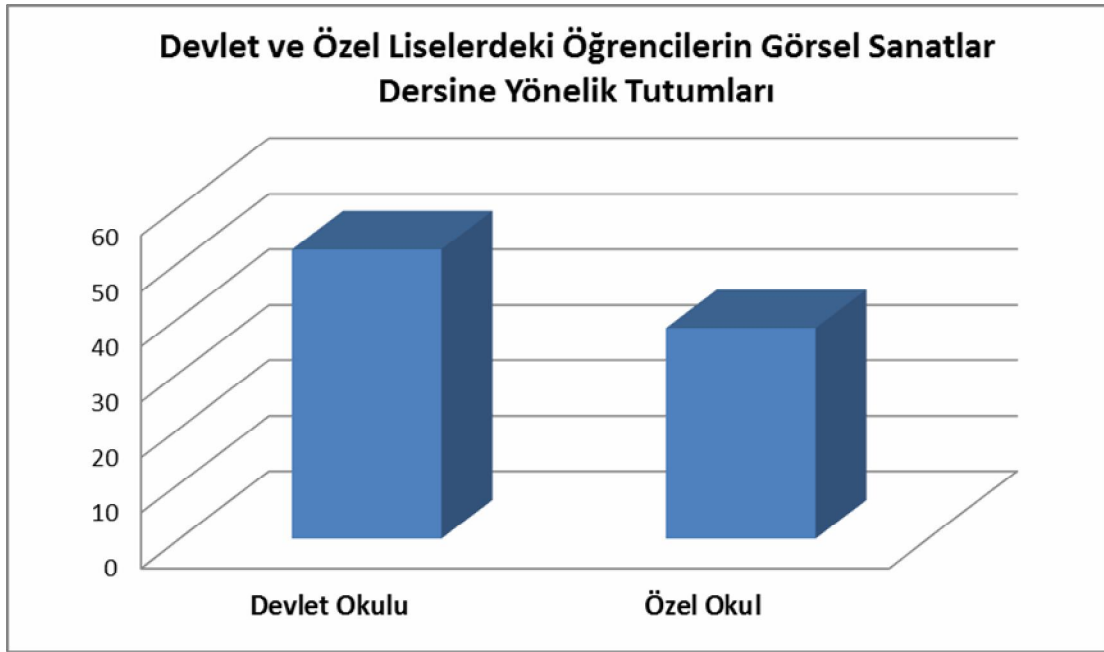
Tablo 9: Devlet ve Özel Liselerdeki Öğrencilerin Resim Dersine Yönelik Tutumlarının Karşılaştırılması

	N	\bar{X}	Ss	t	p
Devlet Okulu	100	52,19	7,979	10,379	,000
Özel Okul	100	38,07	11,018		

$P < 0,05$

Tablo 9’da Devlet ve özel liselerdeki öğrencilerin görsel sanatlar dersine yönelik tutum puanları üzerinde gerçekleştirilen Bağımsız t Testi analiz sonuçları görülmektedir. Analizlere göre devlet okulu öğrencileri uygulanan tutum ölçeğinden 52,19, özel liselerdeki öğrenciler ise 38,07 ortalama puan elde etmişlerdir. İki grubun puan ortalamaları arasında hesaplanan t değeri ise 10,379’dur. Bu bulgu liselere göre görsel sanatlar derslerine yönelik tutumlar açısından anlamlı farklar olduğunu göstermektedir. Grupların ortalamalarına bakıldığında devlet liselerinde öğrenim gören öğrencilerin özel liselerdeki akranlarına kıyasla anlamlı düzeyde yük puanlar aldığını görülmektedir. Devlet okulu öğrencileri görsel sanatlar derslerine yönelik daha olumlu tutuma sahiptir. Sonuçlar aşağıdaki grafikte gösterilmiştir.

Grafik 1: Devlet ve Özel Liselerdeki Öğrencilerin Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Tutumları

Alt Problem 2: Özel devlet liselerindeki öğrencilerin görsel sanatlar dersi kazanımları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

Tablo 10: Devlet ve Özel Liselerdeki Öğrencilerin Görsel Sanatlar Dersi Kazanımlarının Karşılaştırılması

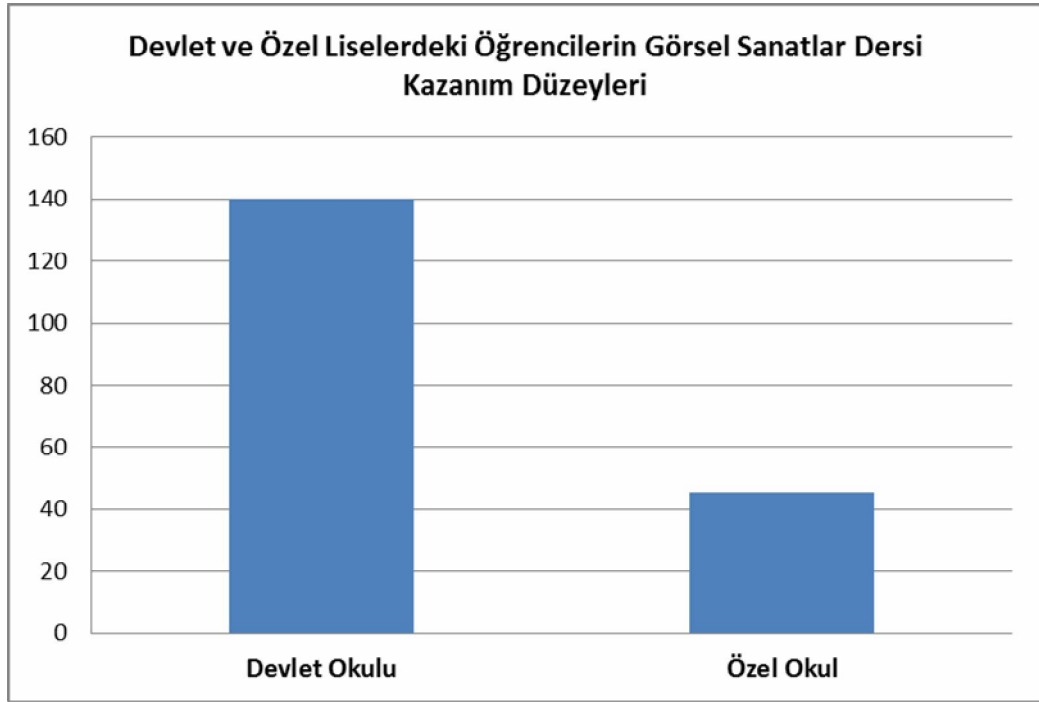
	N	\bar{X}	Ss	T	p
Devlet Okulu	100	140,22	49,335	18,646	,000
Özel Okul	100	45,56	11,967		

$P < 0,05$

Tablo 10’da Devlet ve özel liselerdeki öğrencilerin görsel sanatlar dersinden elde ettikleri kazanım puanlarına ilişkin karşılaştırma sonuçları görülmektedir. 9., 10. ve 11. Sınıflarda öğrenim göre öğrencilerin kendi sınıf düzeylerinde işledikleri görsel sanatlar derslerinden aldıkları puanların ortalaması devlet okullarında 140,22, özel liselerde ise 45,56’dır. İki grubun kazanım puanları arasında hesaplanan t değeri ise 18,646’dır. Bu bulguya göre lise türlerine göre öğrencilerin görsel sanatlar dersi kazanımları arasında anlamlı ve oldukça yüksek fark vardır. Grupların kazanım puanları ortalamalarına

bakıldığında devlet liselerinde öğrenim gören öğrencilerin özel liselerdeki öğrencilerden anlamlı düzeyde yüksek puanlar elde etmiştir. Görsel sanatlar dersinin kazanımları devlet okullarında daha yüksek düzeyde gerçekleşmiştir. İki okulda öğrenim gören öğrencilerin görsel sanatlar dersi kazanımları aşağıdaki grafikte gösterilmiştir.

Grafik 2: Devlet ve Özel Liselerdeki Öğrencilerin Görsel Sanatlar Dersi Kazanım Düzeyleri

Alt Problem 3: Lise öğrencilerinin görsel sanatlar dersine yönelik tutumları ile kazanımları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Tablo 11: Lise Öğrencilerinin Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Tutumları ile Kazanımları Arasındaki İlişki

Değişkenler	N	\bar{X}	ss	r	P
Tutum Puan	200	45,13	11,923	0,502	0,000
Kazanım Puan	200	92,89	59,443		

$P < 0,05$

Tablo 11’de Lise öğrencilerinin görsel sanatlar dersine yönelik tutumları ile kazanımları arasındaki korelasyon analizi sonuçları görülmektedir. Pearson Momentler Çarpım Korelasyon Tekniğiyle gerçekleştirilen analizlerde iki değişken arasında 0,502 r değeri hesaplanmıştır ($p < 0,05$). Bu bulgu 0,05 manidarlık düzeyinde iki değişken arasına anlamlı ve pozitif bir ilişkiyi göstermektedir. Bu bulguya göre görsel sanatlar dersine yönelik olumlu tutumları olan öğrenciler dersten yüksek kazanım düzeyleri elde etmişlerdir.

Alt Problem 4: Lise öğrencilerinin cinsiyetlerine göre görsel sanatlar dersine yönelik tutumları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

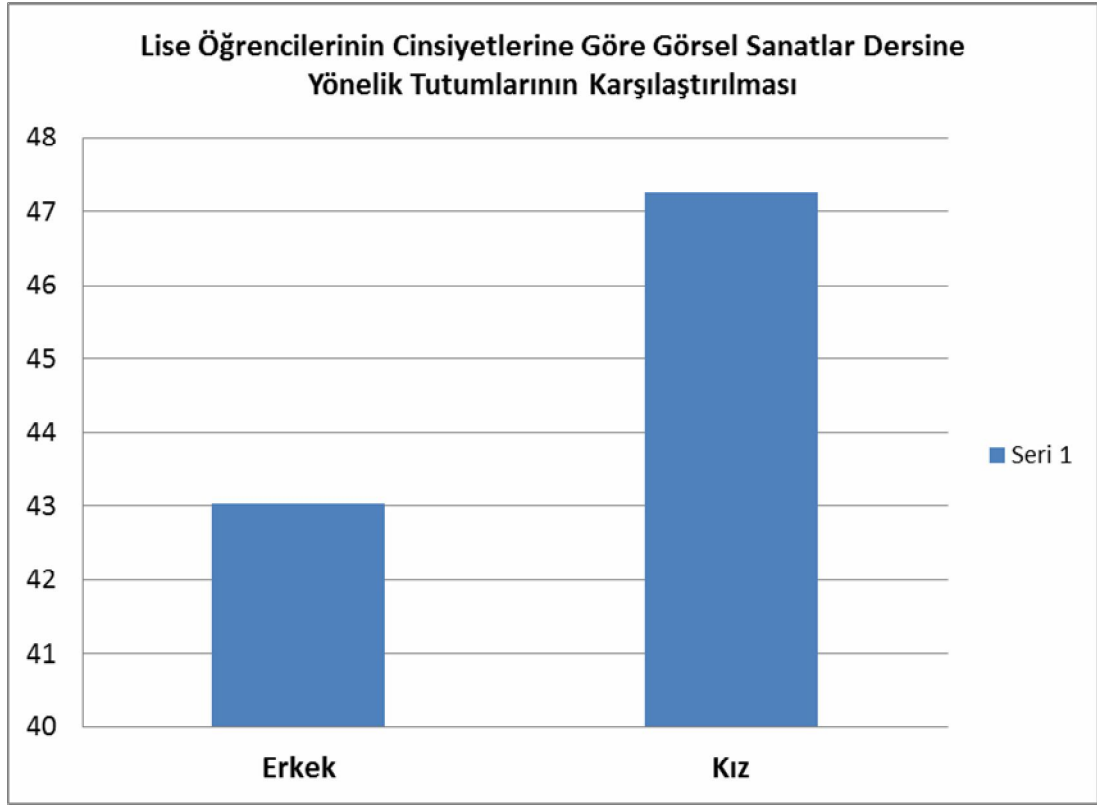
Tablo 12: Lise Öğrencilerinin Cinsiyetlerine Göre Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Tutumlarının Karşılaştırılması

Cinsiyet	N	\bar{X}	Ss	t	p
Erkek	101	43,04	11,054	-2,538	,012
Kız	99	47,26	12,445		

$P < 0,05$

Tablo 12’de Lise öğrencilerinin cinsiyetlerine göre görsel sanatlar dersine yönelik tutumları üzerinde hesaplanan Bağımsız t Testi analizi sonuçları görülmektedir. Analizlere göre görsel sanatlar dersine yönelik tutum ölçeğinde kız öğrencilerin ortalaması 47,26, erkek öğrencilerin ortalaması ise 43,04’tür. İki cinsiyetin puan ortalamaları arasında hesaplanan t değeri ise 2,538’dir. Bu sonuca göre kız ve erkek lise öğrencilerinin resim dersine yönelik tutumları arasında anlamlı bir fark söz konusudur. Grupların ortalamalarına göre kız öğrenciler erkek öğrenci akranlarına kıyasla görsel sanatlar derslerine yönelik daha olumlu tutumlara sahiptir.

Grafik 3: Lise Öğrencilerinin Cinsiyetlerine Göre Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Tutumlarının Karşılaştırılması

Alt Problem 5: Lise öğrencilerinin cinsiyetlerine göre görsel sanatlar dersi kazanımları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

Tablo 13: Lise Öğrencilerinin Cinsiyetlerine Göre Görsel Sanatlar Dersi Kazanımlarının Karşılaştırılması

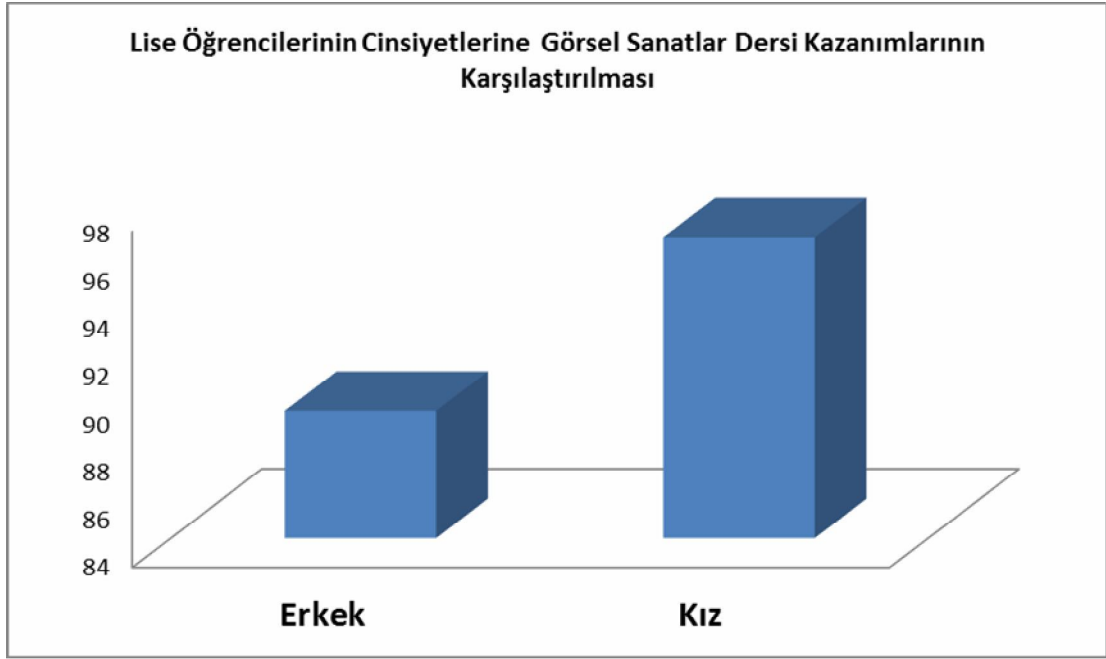
		n	\bar{X}	Ss	t	p
Kazanım Puan	Erkek	101	89,32	59,272	-,858	,392
	Kız	99	96,54	59,696		

$P < 0,05$

Tablo 13'te Lise öğrencilerinin cinsiyetlerine göre görsel sanatlar dersinden elde ettikleri kazanım puanları arasında hesaplanan Bağımsız t Testi sonuçları görülmektedir. Analizlere göre görsel sanatlar dersi kazanım formundan kız öğrencilerin ortalaması 96,54, erkek öğrencilerin ortalaması ise 89,32'dir. İki cinsiyetin görsel sanatlar dersi

kazanım puan ortalamaları arasında hesaplanan t değeri ise 0,858'dir. Bu sonuca göre kız ve erkek lise öğrencilerinin görsel sanatlar dersi kazanımları arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Her iki gruptaki öğrencilerin de görsel sanatlar dersinden elde ettikleri kazanımların denklüğünden söz edilebilir.

Grafik 4: Lise Öğrencilerinin Cinsiyetlerine Göre Görsel Sanatlar Dersi Kazanımlarının Karşılaştırılması

Alt Problem 6: Lise öğrencilerinin düşünme stilleri ile görsel sanatlar dersine yönelik tutumları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Tablo 14: Lise Öğrencilerinin Düşünme Stilleri ile Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Tutumları Arasındaki İlişkinin Analizi

Düşünme Stilleri	Tutum Puanları	
	r	p
Özerk-DS	,327**	,000
Kuralcı-DS	,174*	,014
Yargılayıcı-DS	,070	,322
Tekil-DS	,111	,118
Aşamalı-DS	,131	,065
EşDeğerci-DS	-,076	,282
Kuralsız-DS	,057	,423
Bütüncül-DS	,099	,165
Ayıntıcı-DS	,072	,311
İçeDönük-DS	,117	,098
DışaDönük-DS	,064	,367
Yenilikçi-DS	,179*	,011
Gelenekçi-DS	-,123	,082

P* < 0,05

Tablo 14’te Lise öğrencilerinin düşünme stilleri ile görsel sanatlar dersine yönelik tutum puanları arasında hesaplanan korelasyon katsayısı sonuçları görülmektedir. Pearson Momentler Çarpım Korelasyon tekniğiyle gerçekleştirilen analizlere göre düşünme stilleri ölçeğinin özerk, kuralcı ve yenilikçi düşünme boyutları öğrencilerin görsel sanatlar dersine yönelik tutum puanlarıyla anlamlı ve pozitif bir korelasyon göstermiştir (p < 0,05). Özerk ve yenilikçi düşünen diğer taraftan kuralcı bir eğilimi olan lise öğrencileri görsel sanatlar derslerine karşı daha olumlu tutuma sahiptir. Düşünme stilleri ölçeğinin diğer boyutları ile öğrencilerin görsel sanatlar dersi tutumları arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Alt Problem 7: Lise öğrencilerinin düşünme stilleri ile görsel sanatlar dersi kazanımları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Tablo 15: Lise Öğrencilerinin Düşünme Stilleri ile Görsel Sanatlar Dersi Kazanımları Arasındaki İlişkinin Analizi

Düşünme Stilleri	Resim Dersi Kazanımları	
	r	p
Özerk-DS	,237**	,001
Kuralcı-DS	,135	,057
Yargılayıcı-DS	,041	,563
Tekil-DS	,044	,537
Aşamalı-DS	,176*	,013
EşDeğerci-DS	-,008	,915
Kuralsız-DS	,037	,598
Bütüncül-DS	,086	,226
Ayıntıcı-DS	,086	,226
İçeDönük-DS	,076	,287
DışaDönük-DS	,110	,122
Yenilikçi-DS	,258**	,000
Gelenekçi-DS	-,021	,770

P* < 0,05

Tablo 15’de Lise öğrencilerinin düşünme stilleri ile görsel sanatlar dersi kazanımları arasında hesaplanan korelasyon katsayısı sonuçları görülmektedir. Hesaplanan korelasyon katsayıları ayrıntılı olarak incelendiğinde düşünme stilleri ölçeğinin özerk, aşamalı ve yenilikçi düşünme boyutları öğrencilerin görsel sanatlar dersi kazanımlarıyla anlamlı ve pozitif bir korelasyon göstermiştir (p<0,05). Özerk ve yenilikçi düşünen öğrenciler görsel sanatlar dersi kazanımlarını büyük ölçüde elde etmişlerdir. Benzer şekilde görsel sanatlar dersi kazanımları yüksek düzeyde olan öğrencilerin ağırlıklı olarak aşamalı düşünme stilini tercih ettikleri görülmüştür.

Alt Problem 8: Lise öğrencilerinin genel başarı durumlarına göre görsel sanatlar dersine yönelik tutumları farklılık göstermekte midir?

Tablo 16: Lise Öğrencilerinin Genel Başarı Durumlarına Göre Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Tutumları

Genel Başarı Durumu		Tutum Puan	Kazanım Puan
1. Takdir Belgesi Alanlar	\bar{X}	48,08	112,82
	N	50	50
	Ss	10,464	65,931
2. Teşekkür Belgesi Alanlar	\bar{X}	38,37	50,36
	N	84	84
	Ss	11,944	28,457
3. Belge Almayanlar	\bar{X}	51,50	131,92
	N	66	66
	Ss	7,972	48,129
Total	\bar{X}	45,13	92,89
	N	200	200
	Ss	11,923	59,443

Tablo 17: Lise Öğrencilerinin Genel Başarı Durumlarına Göre Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Tutumlarının Karşılaştırılması

	KT	Sd	KO	F	p	Scheffe Testi
Gruplar arası	6952,880	2	3476,440	32,096	,000	3-1
Grup içi	21337,740	197	108,313			3-2
Toplam	28290,620	199				

Scheffe Testi: 1. Takdir Belgesi Alanlar, 2. Teşekkür Belgesi Alanlar 3. Genel Başarı Düzeyi Düşük

Tablo 17’de liselerde öğrenim gören öğrencilerin başarı durumlarına göre görsel sanatlar dersine yönelik tutumları karşılaştırılmıştır. Öğrenciler başarı açısından takdir belgesi alanlar, teşekkür belgesi alanlar ve başarı düzeyi düşük olanlar olarak 3 kategoriye ayrılmıştır. F testi analizlerine göre öğrencilerin başarılarına göre görsel sanatlar dersine yönelik tutum puan ortalamaları arasında anlamlı fark görülmüştür (F=32,06; p<0,05). Farkın kaynağını bulmak için gerçekleştirilen Scheffe Testi

analizlerine göre Başarı düzeyi düşük olan öğrencilerin görsel sanatlar dersine yönelik tutumlarının takdir ve teşekkür belgesi alan akranlarından daha yüksek ve olumlu olduğu görülmüştür.

Alt Problem 9: Lise öğrencilerinin genel başarı durumlarına göre görsel sanatlar dersi kazanımları farklılık göstermekte midir?

Tablo 18: Lise Öğrencilerinin Genel Başarı Durumlarına Göre Görsel Sanatlar Dersi Kazanımlarının Karşılaştırılması

	KT	Sd	KO	F	p	Scheffe Testi
Gruplar arası	272382,293	2	136191,147	62,281	,000	3-1
Grup içi	430781,287	197	2186,707			3-2
Total	703163,580	199				

Scheffe Testi: 1. Takdir Belgesi Alanlar, 2. Teşekkür Belgesi Alanlar 3. Genel Başarı Düzeyi Düşük

Tablo 18’de liselerde öğrenim gören öğrencilerin başarı durumlarına göre görsel sanatlar dersi kazanımlarını elde etme düzeyleri karşılaştırılmıştır. Analizlere göre öğrencilerin kazanım puanları arasında 62,28 F değeri hesaplanmıştır. Bu bulgu 0,05 manidarlık düzeyinde anlamlıdır. Öğrencilerin genel başarı durumuna göre görsel sanatlar dersinden elde ettikleri kazanım puanları farklılık göstermektedir. Scheffe Testi analizlerine göre tutum puanlarında olduğu gibi başarı düzeyi düşük olan öğrenciler takdir ve teşekkür belgesi alan akranlarından daha yüksek düzeyde görsel sanatlar kazanımları elde etmişlerdir.

Alt Problem 10: Lise öğrencilerinin sınıf düzeylerine göre görsel sanatlar dersine yönelik tutumları farklılık göstermekte midir?

Tablo 19: Öğrencilerinin Sınıf Düzeylerine Göre Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Tutum Puanları

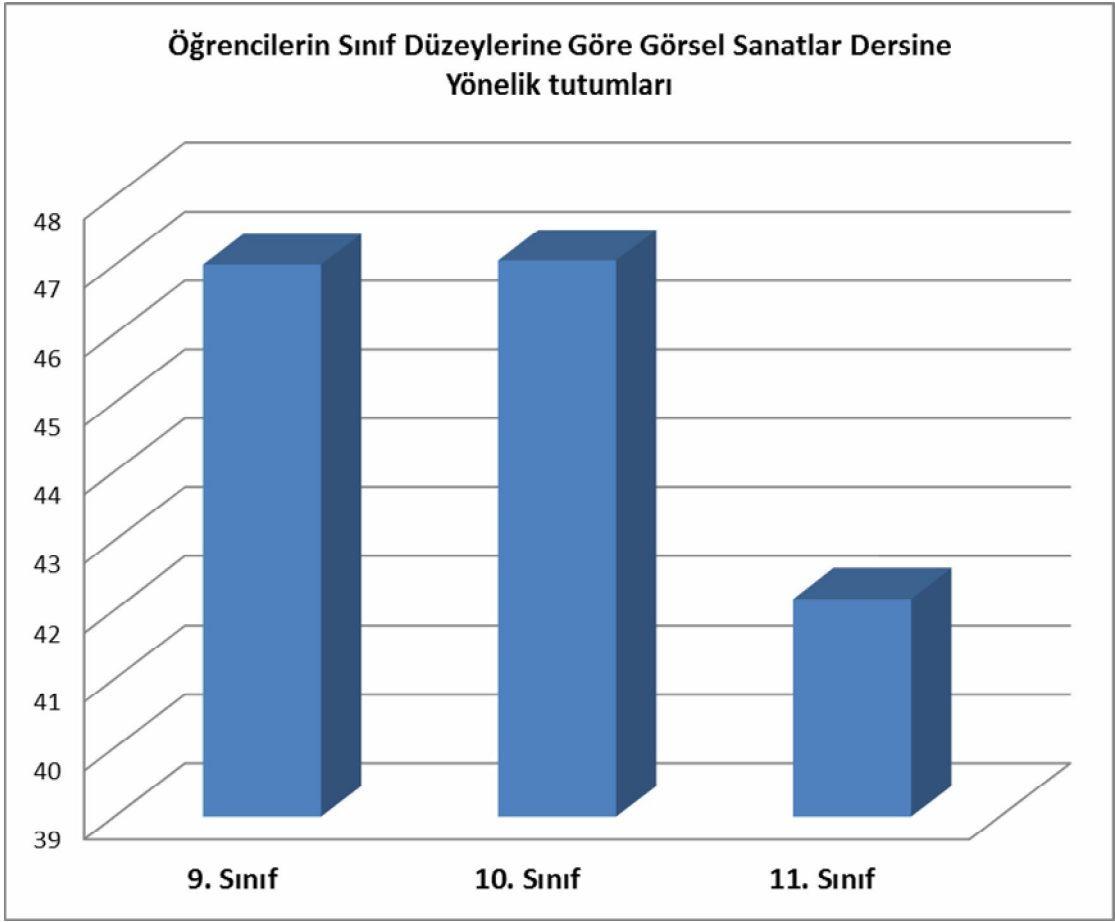
Sınıflar		Tutum Puan
9.Sınıf	\bar{X}	46,11
	N	44
	Ss	10,614
10.Sınıf	\bar{X}	48,07
	N	71
	Ss	10,405
11.Sınıf	\bar{X}	42,16
	N	85
	Ss	13,122
Toplam	\bar{X}	45,13
	N	200
	Ss	11,923

Tablo 20: Lise Öğrencilerinin Sınıf Düzeylerine Göre Görsel Sanatlar Dersi Kazanımlarının Karşılaştırılması

	KT	Sd	KO	F	p	Scheffe Testi
Gruplar arası	1403,846	2	701,923	5,143	,007	9-11
Grup içi	26886,774	197	136,481			10-11
Toplam	28290,620	199				

Tablo 20’de liselerde öğrenim gören öğrencilerin sınıf düzeylerine göre görsel sanatlar dersine yönelik arasındaki karşılaştırma sonuçları görülmektedir. Varyans analizi sonuçlarına göre sınıf düzeyi açısından öğrencilerin görsel sanatlar dersi tutum puanları arasında 5,143 F değeri elde edilmiştir. Bu bulgu 0,05 manidarlık düzeyinde anlamlıdır. Lise öğrencilerinin sınıf düzeylerine göre görsel sanatlar dersine yönelik tutumları arasında anlamlı fark vardır. İleri analizlere göre 9. ve 10 sınıftaki öğrenciler 11. Sınıftaki arkadaşlarına kıyasla görsel sanatlar dersine yönelik daha olumlu tutumlar sergilemektedir.

Grafik 5: Öğrencilerin Sınıf Düzeylerine Göre Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Tutumları

Alt Problem 11: Lise öğrencilerinin sınıf düzeylerine göre görsel sanatlar dersi kazanımları farklılık göstermekte midir?

Tablo 21: Öğrencilerinin Sınıf Düzeylerine Göre Görsel Sanatlar Dersi Kazanım Puanları

a2		Kazanım Puan
9.Sınıf	\bar{X}	143,52
	N	44
	Ss	85,507
10.Sınıf	\bar{X}	84,24
	N	71
	Ss	34,961
11.Sınıf	\bar{X}	73,91
	N	85
	Ss	42,882
Toplam	\bar{X}	92,89
	N	200
	Ss	59,443

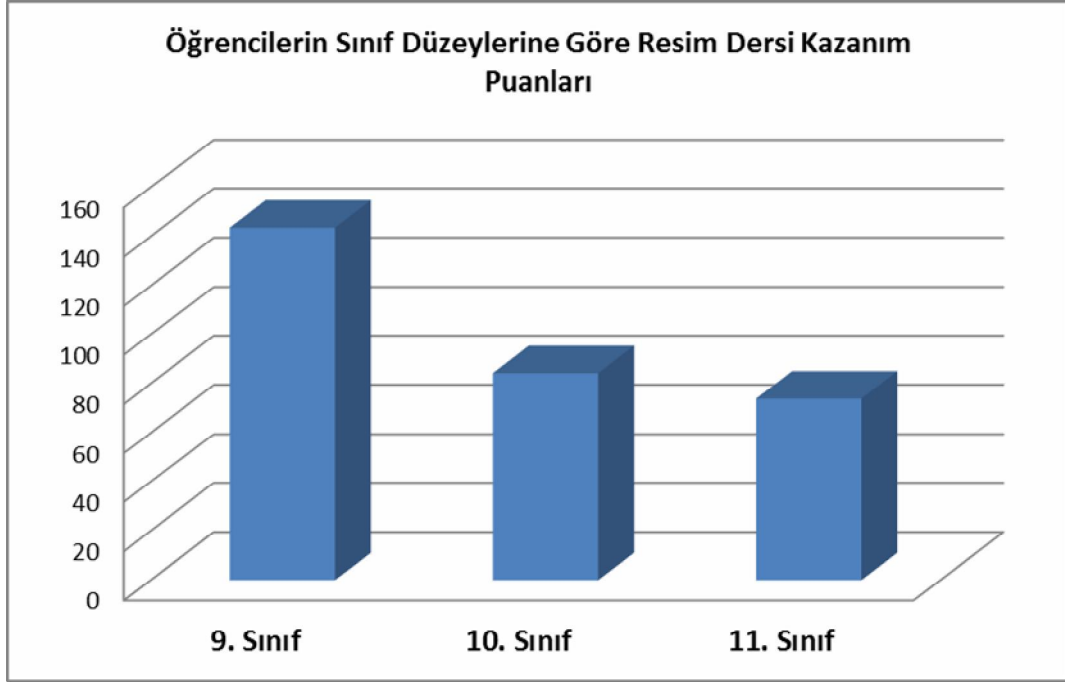
Tablo 22: Öğrencilerinin Sınıf Düzeylerine Göre Görsel Sanatlar Dersi Kazanımlarının Karşılaştırılması

	KT	Sd	KO	F	p	Scheffe Testi
Gruplar arası	148748,426	2	74374,213	26,427	,000	9-10
Gruo İçi	554415,154	197	2814,290			9-11
Toplam	703163,580	199				

Tablo 22’de lise öğrencilerinin sınıf düzeylerine göre görsel sanatlar dersi kazanımları arasındaki karşılaştırma sonuçları görülmektedir. Varyans analizi sonuçlarına göre sınıf düzeyi açısından öğrencilerin görsel sanatlar dersi kazanım puanları arasında 26,427 F değeri elde edilmiştir. Bu bulgu 0,05 manidarlık düzeyinde anlamlıdır ve oldukça yüksek bir farkı ifade etmektedir. Sheffe Testi Analizlerine göre 9. sınıftaki öğrenciler 10.

ve 11. Sınıftaki öğrencilere kıyasla görsel sanatlar dersinden daha yüksek kazanım puanları elde etmişlerdir. Sonuçlar aşağıdaki grafikte gösterilmiştir.

Grafik 6: Öğrencilerin Sınıf Düzeylerine Göre Resim Dersi Kazanım Puanları

BÖLÜM V

SONUÇ TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu araştırmada elde edilen bulgulara dayalı olarak aşağıdaki sonuçlara ulaşılmış ve bunlarla ilgili önerilerde bulunulmuştur.

Sonuçlar

- Devlet liselerinde öğrenim gören öğrenciler özel liselerdeki akranlarına kıyasla anlamlı düzeyde yüksek tutum puanları aldığı görülmüştür. Devlet okulu öğrencileri görsel sanatlar derslerine yönelik daha olumlu tutuma sahiptir.
- Devlet liselerinde öğrenim gören öğrenciler özel liselerdeki öğrencilerden anlamlı düzeyde yüksek kazanım puanları elde etmiştir. Görsel sanatlar dersinin kazanımları devlet okullarında daha yüksek düzeyde gerçekleşmiştir.
- Lise öğrencilerinin görsel sanatlar dersine yönelik tutumları ile dersten elde ettikleri kazanımlar arasındaki anlamlı ve pozitif bir ilişki vardır. Görsel sanatlar dersine yönelik olumlu tutumları olan öğrenciler dersten yüksek kazanım düzeyleri elde etmişlerdir.
- Öğrencilerinin cinsiyetlerine göre görsel sanatlar dersine yönelik tutumları arasında anlamlı bir fark söz konusudur. Kız öğrenciler erkek akranlarına kıyasla görsel sanatlar derslerine yönelik daha olumlu tutumlara sahiptir.
- Lise öğrencilerinin cinsiyetlerine göre görsel sanatlar dersi kazanımları arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Her iki gruptaki öğrencilerin de görsel sanatlar dersinden elde ettikleri kazanımların denkliği söz konusudur.
- Lise öğrencilerinin düşünme stilleri ile görsel sanatlar dersine yönelik tutumları arasında anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Analizlere göre düşünme stilleri ölçeğinin özerk, kuralcı ve yenilikçi düşünme boyutları öğrencilerin görsel sanatlar dersine yönelik tutum puanlarıyla anlamlı ve pozitif bir korelasyon göstermiştir. Özerk ve yenilikçi

düşünen diğer taraftan kuralcı bir eğilimi olan lise öğrencileri görsel sanatlar derslerine karşı daha olumlu tutuma sahiptir. Düşünme stilleri ölçeğinin diğer boyutları ile öğrencilerin görsel sanatlar dersi tutumları arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

- Lise öğrencilerinin düşünme stilleri ile görsel sanatlar dersi kazanımları arasında anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Düşünme stilleri ölçeğinin özerk, aşamalı ve yenilikçi düşünme boyutları öğrencilerin görsel sanatlar dersi kazanımlarıyla anlamlı ve pozitif bir korelasyon göstermiştir. Özerk ve yenilikçi düşünen öğrenciler resim görsel sanatlar kazanımlarını yüksek düzeyde etmişlerdir. Benzer şekilde görsel sanatlar dersi kazanımları yüksek düzeyde olan öğrencilerin ağırlıklı olarak aşamalı düşünme stilini tercih ettikleri görülmüştür.

- Öğrencilerin başarılarına göre görsel sanatlar dersine yönelik tutum puan ortalamaları arasında anlamlı fark görülmüştür. Başarı düzeyi düşük olan öğrencilerin görsel sanatlar dersine yönelik tutumlarının takdir ve teşekkür belgesi alan akranlarından daha yüksek ve olumlu olduğu görülmüştür.

- Öğrencilerin genel başarı durumuna göre görsel sanatlar dersinden elde ettikleri kazanım puanları farklılık göstermektedir. Başarı düzeyi düşük olan öğrenciler takdir ve teşekkür belgesi alan akranlarından daha yüksek düzeyde görsel sanatlar dersi kazanımları elde etmişlerdir.

- Lise öğrencilerinin sınıf düzeylerine göre görsel sanatlar dersine yönelik tutumları arasında anlamlı fark vardır. 9. ve 10 sınıftaki öğrenciler 11. Sınıftaki arkadaşlarına kıyasla görsel sanatlar dersine yönelik daha olumlu tutumlar sergilemektedir.

- Lise öğrencilerinin sınıf düzeylerine göre görsel sanatlar dersi kazanımları açısından oldukça yüksek bir farklılıklar bulunmuştur. 9. sınıftaki öğrenciler 10. ve 11. Sınıftaki öğrencilere kıyasla görsel sanatlar dersinden daha yüksek kazanım düzeyleri elde etmişlerdir.

Tartışma

Bu tezin ilk iki alt problemine yönelik analizlerde devlet okulunda öğrenim gören öğrencilerin özel liselerdeki akranlarına kıyasla görsel sanatlar dersine yönelik daha olumlu tutuma sahip oldukları ve yüksek kazanımlar elde ettikleri bulunmuştur. Görsel sanatlar konusunda öğrenci, öğretmen, veli ve toplumsal bakış açısının yetersiz olması bu sonucun en önemli nedenlerindedir. Ayaydın'a göre (2009: 31-45) görsel sanatlar dersinin sadece bir resim yapma dersi olarak görülmesi ve resim yapmanın bir yetenek dersi olduğunun düşünülmesi toplumun bu derse olan ilgisini azaltmaktadır. Birçok öğrenci ve veli bu dersi akademik kariyer açısından boş zaman kaybı olarak görmektedir. Özel liselerde öğrenim gören öğrencilerin daha fazla üniversite sınavlarına odaklanması uygulamada görsel sanatlar derslerine yönelik olumsuz bir durum ortaya çıkarmaktadır. Bu araştırmanın ölçeklerinin uygulanması sırasında birçok sınıfta öğrencilerin görsel sanatlar dersi yerine üniversite sınavlarına yönelik ders ve aktiviteleri gerçekleştirdiği görülmüştür. Özel okullarda öğrenim gören öğrencilerin görsel sanatlar dersi kazanımlarına yönelik aktiviteleri gerçekleştirmemeleri bu derste performans düşüklüğünün önemli sebeplerinden birisidir. Ferahoğlu, Tepecik ve Kalyoncu (2014: 190) Ortaokul düzeyinde yaptıkları çalışmada son sınıftaki öğrencilerin alt sınıflardaki öğrencilere kıyasla resim derslerine yönelik daha olumsuz tutumlara sahip olduklarını bulmuşlardır. Araştırmacılar 8. sınıf öğrencilerinin görsel sanatlar dersine yönelik tutum puanlarının düşük olmasının nedenini, öğrencilerin liseye geçiş sınavına girecek olmasıyla ilişkilendirmektedir. Görüldüğü gibi sınav odaklı bir öğrenme kültürü ve ortamı görsel sanatlar derslerine yönelik tutumları olumsuz etkilemektedir.

Benzer şekilde Çakır (1990) ve Yurdakul'un (1990) yapmış oldukları çalışmalarda velilerde sanat eğitime karşı ön yargı ve yanlış tutumlar varlığını devam ettirmektedir. Özel okullarda veli beklenti ve etkisinin yüksek olması göz önüne alındığında öğrencilerin görsel sanatlar derslerine yönelik tutumları olumsuz olması kaçınılmaz bir olgudur. Görsel sanatlar dersi eğitiminde ebeveynlerin ve öğretmenlerin bu derse karşı tutumları öğrencilerinin görsel sanatlar derslerine yönelik tutumları ve kazanımlarını ne derece etkilidir?, konusu ayrı bir çalışmada yeniden ele alınabilir. Görsel sanat eğitimi ve öğretiminin gerekliliği yönetici, denetici, eğitimci ve ana-babalarca ihtiyaç olarak görüldüğü oranda dersin etkililiği farklılık gösterecektir (Öztürk, 1995: 2).

Tezin dikkat çeken bulgularından ikisi ise öğrencilerin cinsiyet ve sınıf düzeylerine görsel sanatlar dersine yönelik tutum ve kazanımlarında ortaya çıkan farklılıklardır. Analizlere göre kız öğrenciler erkek öğrencilere kıyasla gerek tutum ölçeğinden gerekse de kazanım formundan yüksek puanlar elde etmişlerdir. Kınışoğlu'na göre (2002, 169) “sanatın öğretimindeki amaç ne tek tek yaratıcılar yetiştirmek ne de herkesi yaratıcı yapmaktır. Amaç, sanatı yaşatmak, sanatı öğretmektir.”. Bu tezde elde edilen bulgular Orhun'un (2005: 19-29) ortaokul öğrencileri üzerinde yaptığı çalışmanın sonuçlarıyla paralellik göstermektedir. Bu araştırmada ortaokul düzeyinde gerek görsel sanatlar dersin başındaki tutumlarda gerekse de dersin sonunda gerçekleştirilen sınıfta tutum ölçümlerinde kız öğrenciler erkek akranlarından yüksek puanlar almışlardır.

Araştırmanın en ilginç sonuçlarından birisi öğrencilerin sınıf düzeylerine görsel sanatlar derslerine yönelik tutumlarında ortaya çıkan farklılıklardır. Tezde düşük düzeyli sınıflarda öğrenim gören çocukların üst sınıflardaki öğrencilerden daha yüksek görsel sanatlar dersi kazanımı ve tutumları elde ettikleri görülmüştür. Benzer şekilde Ferahlıoğlu, Tepecik ve Kalyoncu (2014: 190) ortaokullarda sınıf düzeylerine göre yaptıkları karşılaştırmalar sonucunda gruplar arasında anlamlı farklılık olduğu tespit etmişlerdir. Bu farklılık 6. sınıf ile 7. ve 8. sınıf öğrencileri arasında 6. sınıf lehine anlamlıyken diğer gruplar arasında anlamlı farklılık olmadığı bulunmuştur. Ferahlıoğlu, Tepecik ve Kalyoncu (2014: 190) 8. sınıf öğrencilerinin görsel sanatlar dersine yönelik tutum puanlarının düşük olmasının nedenini, öğrencilerin liseye geçiş sınavına girecek olmasıyla ilişkilendirmektedir. Bu tezde lise son sınıftaki öğrenciler en düşük kazanım ve tutum puanlarını elde etmişlerdir. Üniversite sınavlarına yönelik hazırlık çalışmaları ve öğrencilerin bu yöndeki çalışma alışkanlık ve tutumları bu sonucun ortaya çıkmasında etkili olmuştur.

Bu tezin bir diğer bulgusu ise lise öğrencilerinin düşünme stilleri ile görsel sanatlar dersine yönelik tutumları ve kazanımları arasında anlamlı ilişkilerin bulunmasıdır. Düşünme stilleri ölçeğinin özerk, kuralcı ve yenilikçi düşünme boyutları ile öğrencilerin görsel sanatlar dersine yönelik tutum puanları arasında olumlu bir ilişki vardır. Özerk, kuralcı ve yenilikçi düşünme stillerine sahip öğrenciler görsel sanatlar derslerine yönelik daha olumlu tutumlar sergilemektedir. Benzer şekilde düşünme

stilleri ölçeğinin özerk, aşamalı ve yenilikçi düşünme boyutları öğrencilerin resim görsel sanatlar kazanımlarıyla anlamlı ve pozitif bir korelasyon göstermiştir. Özerk, aşamalı ve yenilikçi düşünen öğrenciler resim görsel sanatlar kazanımlarını büyük ölçüde elde etmişlerdir. Sternberg'e göre (1994) özerk düşünen öğrencileri işleri kendi yöntemiyle üretmeyi, oluşturmayı, tasarlamayı ve yapmayı sever, çok az belirlenmiş yapısı vardır. Benzer şekilde yenilikçiler ise işleri yeni yöntemlerle yapmayı, geleneklere meydan okumayı severler. Bu stillere sahip öğrencilerin görsel sanatlar derslerinden yüksek kazanımlar elde etmesi ve olumlu tutumlar sergilemesi oldukça anlamlıdır. Kim ve Micheal (1995) Kore'deki lise öğrencilerinin yaratıcılık ve düşünme stillerini inceledikleri araştırmalarında yaratıcılık gerektiren derslerde etkin ve başarılı olan öğrencilerin yenilikçi ve özerk düşünme stillerine sahip oldukları bulunmuştur. Bu araştırma bu tezin sonuçlarını desteklemektedir. Görsel sanatlar dersi kazanımları yüksek olan bir diğer öğrenci grubu ise kuralcı düşünenlerdir. Bu stili güçlü olan lise öğrencileri uygun yöntemleri seçme konusunda dikkatli, bir işe ya da projeye başlamadan önce ne tür bir yöntem ya da işlem kullanılması gerektiğini anlamaya çalışan, talimatları ve yönergesi olan işler üzerinde çalışmayı seven bir tarz sergilemektedirler. Bu stildeki öğrencilerin görsel sanatlar dersi kazanımlarının yüksek çıkmasında çok sayıda işlem gerektiren görsel sanatlar etkinliklerine olan yatkınlıklarıdır. Günümüzde görsel sanatlar dersleri bireysel farklılıklar ilkesine uygun olarak düşünme becerilerini geliştirmeyi, düşünen bireyler yetiştirmeyi temel hedef haline getirmiştir (MEB, 2006). Görsel sanatlar dersini oluşturan tüm unsurlar bir şekilde düşünme süreçleriyle ilişkilidir. Çağdaş sanat derslerinde öğrencinin aktif olduğu, yaparak ve yaşayarak öğrendiği; yaratıcı potansiyeli ortaya çıkaran ve düşünme süreçlerini aktif kılan etkinlikler ön plana çıkmaktadır (Belçer ve Avcı, 2011). Bu nedenle öğrencilerin düşünme stillerindeki farklılıkları onların görsel sanatlar dersine yönelik tutumları ve kazanımlarında belirleyici olmuştur.

Öneriler

- Görsel sanatlar dersinde ve sanat öğretiminde, öğrencilerin düşünme stillerine göre farklılaştırılmış öğretim etkinliklerinin kullanılması önerilmektedir.
- Görsel sanatlar dersine yönelik tutumu ve kazanımları etkileyen başarı, benlik tasarımı, öğrenme stratejileri gibi farklı değişkenleri görsel sanatlar dersine yordaması çalışılabilir.
- Çocukların derse yönelik tutumlarını nasıl artıracakları konusunda görsel sanatlar dersi öğretmenlerine yönelik hizmet içi eğitimler ve seminerler verilebilir.
- Görsel sanatlar dersi öğretim programlarının öğrenim görülen okul türüne göre farklılaştırılarak hazırlanması önerilmektedir.
- Düşünme stillerinin esneklik ve çeşitlilik gösteren yönü dikkate alınarak görsel sanatlar alanındaki eğitim programlarının bu yaklaşımla düzenlenmesi önerilmektedir.
- Bu araştırma sonunda, düşünme stilleri ile öğrencilerin görsel sanatlar dersi tutum ve kazanımları arasında anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Bu sonucun genellenebilmesi için farklı okul ve sınıf düzeylerinde bu çalışma tekrarlanabilir.
- Düşünme stillerine dayalı öğretim etkinlikleri uygulayarak öğrencilerin görsel sanatlar dersi kazanım ve tutumlarını etkisini ortaya koyacak deneysel araştırmalar yapılabilir.

KAYNAKLAR

- Alter, F. (2010). Using The Visual Arts To Harness Creativity. Faculty Of Architecture, Building And Planning, The University Of Melbourne E-JOURNAL, 5 (1) 1-12.
- Artut, K. (2009).Sanat Eğitimi Kuramları Yöntemleri (6. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Aslantaş, S. (2014). Görsel sanatlar dersine yönelik tutum ölçeği geliştirilmesi. Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 2(2), 185-196.
- Ayaydın, A. (2009). Güzel sanatlar eğitimi resim-iş öğretmenliği anabilim dallarının sorunları ve çözüm önerileri. M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi, 30, 31 - 45
- Belir, Y., ve Avcı, S. (2011). Öğretim farklılaştırılmasında etkili bir strateji: Katlı öğretim. Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 12, 109-126.
- Buluş, M. (2006) “Düşünme Stilleri Ölçeğinin Güvenirliği ve Geçerliliği, Akademik Başarı ve Öğretmen Adayları Özellikleri”, Eğitim ve Bilim, 31(139), 35-48.
- Canikoğlu, G. (2016). Görsel sanatlar dersi öğretim programındaki “görsel iletişim-biçimlendirme” öğrenme alanının uygulanmasında ortaokul görsel sanatlar öğretmenlerinin görüşleri. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü
- Cemalcılar, A. (1988). “İletişim sanatı olarak müziğin öğretim ve eğitim ortamlarındaki kurumsal yapısı ile yaygın eğitimde bir model önerisi” Anadolu Ün. Açıköğretim Fakültesi yayınları. Eskişehir.
- Catterall,J.S., Dumais, S.A. ve Thompson, G.H. (2012). The Arts and Achievement in At-Risk Youth. Pennsylvania: National Endowment for the Arts

- Çakır, A. (1990). Ortaöğretim Kurumlarında Resim-İş Öğretimi ve Sorunları, Ankara: Türk Eğitim Derneği Yayınları.
- Dikici, A., Taşpınar, M. (2002). Resim Öğretmenlerinin Yaratıcı Niteliklerini Belirleyen Tutum Ölçeğinin Geliştirilmesi. Türk Eğitim ve Bilim Dergisi, S: 124, C: 27,
- Dilmaç, O. Öztürk, D. (2016). Ortaokul Öğrencilerinin Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Tutumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. e-Kafkas Eğitim Araştırmaları Dergisi, 3(3), 1-7.
- Dinçer, B. (2009). Öğretmen Adaylarının Düşünme Stilleri Profillerinin Çeşitli Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Duru, E. (2004). Düşünme Stilleri: Kavramsal ve Kuramsal Çerçeve. Eğitim Araştırmaları, Sayı 15.
- CAAE. (2004). Visual and Performing Arts Framework for California Public Schools. Retrived: <http://www.artsed411.org/> 07.05.2017. from California Alliance for Arts Education WebSite.
- EACEA. (2009). Arts and Cultural Education at School in Europe. Education, Audiovisual and Culture Executive Agency . European Commission Report. ISBN 978-92-9201-061-4 DOI 10.2797/28436.
- Eisner, E. W. (2002). From episteme to phronesis to artistry in the study and improvement of teaching. *Teaching and Teacher Education*, 18 (4), 375-385.
- Fer, S. (2005). Düşünme stilleri envanterinin geçerlik ve güvenilirlik çalışması. Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri, 5(1), 31-68.
- Ferahoğlu, N. S., Tepecik, A.,& Kalyoncu, R. (2014). İlköğretim okulları 8. sınıflarda Tokat yazma motiflerinin özgün baskı çalışmalarında uygulama etkililiği üzerine bir araştırma. Bayburt Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 9(2), 182-192

- Fiske, E.B. (1999). *Champions of Change “The Impact of The Art sin Learning.* Macarthur Foundation.
- Furnham, A., & Chamorro-Premuzic, T. (2004). Personality, intelligence, and art. *Personality and Individual Differences*, 36, 705–715.
- Gangwer, T. (2009). *Visual Impact, Visual Teaching: Using Images to Strengthen Learning* (2nd ed.). CA: Corwin Press.
- Harland, J., Kinder, K., Lord, P., Stott, A., Schagen, I., Haynes, J., Paola, R. (2000). *Arts Education in Secondary Schools: Effects and Effectiveness.* National Foundation for Educational Research: The Mere, Upton Park, Slough, Berkshire, UK.
- Hurwitz, A., Day, M. (1995) *Children and Their Art: Methods for the Elemantary Schoo*, Florida: Harcourt Brace College Publishers.
- Indoshi, F.C.; Wagah, M.O. ve Agak, J.O. (2010). Factors that determine students’ and teachers’ attitudes towards art and design curriculum. *International Journal of Vocational and Technical Education* Vol.2 (1), pp. 9-17,
- İldanlı, D. (2010). İlköğretim okullarının II. Kademesinde görsel sanatlar dersi haftalık ders saati süresinin yeterliğinin araştırılması. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*
- İlkak, A. (2011). SBS’nin Görsel Sanatlar Dersi Alan Öğrenciler ve Velilerinin Ders Hakkındaki Olumsuz Görüşlerine Olan Etkisine Yönelik Bir Araştırma (Bilecik İli Örneği). *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü*
- İşçil, N. (1977). *Örnekleme Yöntemleri.* Ankara: Ankara İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Yayını.
- Kahraman, D. (2007). Sınıf öğretmenlerinin görsel sanatlar dersi programının uygulanmasında karşılaşılan sorunlara ilişkin görüşleri ve çözüm önerileri. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü*

- Karasar, N.(1984). Bilimsel Araştırma Metodu. Ankara: Hacetepe Taş Kitapçılık.
- Martin, A. J.; Mansour, M.; Anderson, M.; Gibson, R.; Liem, A. D.and Sudmalis, D. (2013). The Role of Arts Participation in Students' Academic and Nonacademic Outcomes: A Longitudinal Study of School, Home, and Community Factors. *Journal of Educational Psychology*, 105 (3) .709-727
- MEB, (2006). Ortaöğretim Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu, Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- MEB, (2009). Ortaöğretim Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu, Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- MEB, (2013). İlkokul ve Ortaokul Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı. Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- Mercin, L. (2002). İlköğretim Kurumlarında Müze Eğitiminin Sanat Eğitimi İçerisindeki Rolü, Gazi Üniversitesinin Eğitimde75. Yılı Sanat Eğitimi Sempozyumu, Ankara: G. Ü. Gazi Eğitim Fakültesi.
- Opoku-Asare, N. A., Tachie-Menson, A., & Essel, H. B. (2015). Perceptions, attitudes and institutional factors that influence academic performance of visual arts students in Ghana's senior high school core curriculum subjects. *Journal of Education and Practice*, 6 (21), 39-49.
- Opoku-Asare, N. A.; Tachie-Menson, A; Essel, H. B. (2015). Perceptions, Attitudes and Institutional Factors That Influence Academic Performance of Visual Arts Students in Ghana's Senior High School Core Curriculum Subjects. *Journal of Education and Practice*, v6 n21 p39-49
- Orhun, F. B. (2005). Resim-iş dersine ilişkin tutumların ölçülmesi. Pamukkale Üniversitesi *Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18, 15-22.
- Orhun, F. B. (2005). Resim-iş dersine ilişkin tutumların ölçülmesi. Pamukkale Üniversitesi *Eğitim Fakültesi Dergisi*(18), 19-29.

- Oxforddictionary. (2017). <https://en.oxforddictionaries.com/>. Retrieved form this webside. 24.04.2017
- Özsoy, V. (2007). Görsel sanatlar eğitimi resim-iş eğitiminin tarihsel ve düşünsel temelleri. İkinci Basım. Ankara: Gündüz Eğitim Yayınları
- Öztürk, M. (1995). İlköğretim Okullarında Resim-İş Eğitimi Derslerinin Uygulamasında Yaşanan Olumsuzlukların Saptanması ve Öneriler, 1995, Türkiye Sanal Eğitim Bilimleri Kütüphanesi, Afyon Kocatepe Üniversitesi
- Richard, A. B. (2012). The Effects of High-Stakes Testing Policy on Arts Education. *Arts Education Policy Review*, 113, (1) 17-25.
- Rodd, T. (2017). Exploring Visual Literacy. <https://www.tes.com/lessons/YB-dePq2kUq1Zw/exploring-visual-literacy>, Retrivedr this webside 6 May 2017.
- San, İ. (1982). “Sanat Eğitimi”, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi. 15(1), s.219-220.
- Semerci, N. (1999) “Öğretmenin Görevi: düşünmeyi Geliştirmek”, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi ” 9, 1, 209-216, Elazığ.
- Stafford, T. (2010). *Teaching Visual Literacy in the Primary Classroom* Tim NY: Routledge
- Sternberg, R. J. (1997). *Thinking styles*. New York: Cambridge University Press.
- Sternberg, R. J. (2009). *Düşünme Stilleri*. (Çeviren: Esin Güngör). İstanbul: SEV Yayıncılık.
- Sternberg, R. J., & Williams, W. M. (1996). *How to develop student creativity*. Alexandria, USA: Association for Supervision and Curriculum Development
- Thomas, M. K., Singh, P., Klopfenstein, K., & Henry, T. (2013). Access to High School Arts Education: Why Student Participation Matters as Much as Course Availability. *Education Policy Analysis Archives*, 21 (83) Retrieved [05.05.2017], from <http://epaa.asu.edu/ojs/article/view/1224>

- Tuna, S. (2008). Resim-İş Öğretmenliği Öğrencilerinin Öğrenme Stilleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 7 (25), 252-261.
- Türkdoğan, G. (1984). Sanat Eğitimi Yöntemleri. Kadioğlu Matbaası, Ankara.
- UNESCO (2010). Seoul Agenda: Goals for the Development of Arts Education [Seul Gündemi: Sanat Eğitiminin Gelişmesi için Amaçlar]. http://portal.unesco.org/culture/en/files/41117/12798106085Seoul_Agenda_Goals_for_the_Development_of_Arts_Education.pdf/Seoul%2BAgenda_Goals%2Bfor%2Bthe%2BDevelopment%2Bof%2BArts%2BEducation.pdf, Retrieved [05.05.2017] from this website.
- VAPA. (2017). Visual and Performing Arts Department. San Diego: Instructional Media Center
- Yeşilyurt, L. (2009). İlköğretim okullarındaki ikinci kademe görsel Sanatlar dersi programının işlenişinde karşılaşılan temel sorunlar. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Yurdakul, İ. (1990). Ortaöğretimde sanat eğitimi sorunları, Ortaöğretim Kurumlarında Resim-İş Öğretimi ve Sorunları, Ankara: Türk eğitim Derneği Yayınları.

Ek-2: Görsel Sanatlar Dersi Tutum Ölçeği

Bu anket, Necmettin Erbakan Üniversitesi, A.K. Görsel Sanatlar Bölümü, Yüksek Lisans Tez çalışması gereği olarak, sizin Görsel Sanatlar dersine yönelik tutum ve görüşlerinizi ortaya koymaya yöneliktir. Tutum ölçeğindeki cümlelere karşı olan görüşlerinizi yansıtırken, cümleye tamamen katılıyorsanız A, katılıyorsanız B, kararsızsınız C, katılmıyorsanız D ve hiç katılmıyorsanız E seçeneğini işaretleyiniz.

Örnek:

	A	B	C	D	E
1. Görsel Sanatlar Dersine ilgi duymuyorum.	()	()	()	()	(x)

Bu cevap: "Görsel sanatlar dersine ilgi duymuyorum cümlesine hiç katılmıyorum", yani "Görsel sanatlar dersine ilgi duyuyorum" demektir.

A-Tamamen Katılıyorum

B-Katılıyorum

C-Kararsızım

D-Katılmıyorum

E-Hiç Katılmıyorum.

		A	B	C	D	E
1.	Görsel sanatlar dersine ilgi duymuyorum.	()	()	()	()	()
2.	Sürekli olarak görsel sanatlarla ilgili yayınları izlerim.	()	()	()	()	()
3.	Derslerim dışında görsel sanat faaliyetlerine katılırım	()	()	()	()	()
4.	Zorunlu olmasa görsel sanatlar derslerine girmezdim	()	()	()	()	()
5.	Gazete ve TV'lerdeki görsel sanatlarla ilgili yayınları zevkle izlerim.	()	()	()	()	()
6.	Görsel sanatlarla ilgilenmek hoşuma gidiyor.	()	()	()	()	()
7.	Görsel sanatlar dersine katılmaktan zevk alıyorum.	()	()	()	()	()
8.	Görsel sanat derslerinde aktivite yaparken canım sıkılır.	()	()	()	()	()
9.	Arkadaşlarımla görsel sanatlar konusunda konuşmaktan zevk alırım.	()	()	()	()	()
10	Görsel sanatlarla ilgili bir faaliyet olsa hemen katılırım.	()	()	()	()	()
11	Görsel sanatlarla ilgili olarak yapılan sergiler bana hep sıkıcı gelmiştir.	()	()	()	()	()
12	Sanat ve kültürümüzü geliştirmek için görsel sanatlar derslerinin olması önemli	()	()	()	()	()
13	Görsel sanat dersleri bende sürekli olarak olumsuz izlenimler bırakmıştır.	()	()	()	()	()
14	Okullarda görsel sanat derslerinin zorunlu olmaması gerektiğine inanıyorum.	()	()	()	()	()

Ek-3: Lise Düzeyi Görsel Sanatlar Dersi Kazanım Formları

9. Sınıf Görsel Sanatlar Dersi Kazanım Formu	Pekiyi	İyi	Orta	Geçer	Zayıf
1. Sanatın doğuşunu ve gelişimini özetler.	()	()	()	()	()
2. Güzel sanatları sınıflandırır.	()	()	()	()	()
4. Görsel, işitsel ve karma sanatlar arasında ilişki kurar.	()	()	()	()	()
3. Güzel sanat dallarını örneklerle açıklar.	()	()	()	()	()
7. Güzel sanatlara olan ilgisini sorgular.	()	()	()	()	()
5. Sanatın ve sanatçının toplum için önemini açıklar.	()	()	()	()	()
6. Sanatın evrensel bir iletişim aracı olarak kullanabileceğini belirtir.	()	()	()	()	()
8. Güncel sanat olaylarını takip eder.	()	()	()	()	()
9. Atatürk'ün sanat ile ilgili özdeyişlerini ve düşüncelerini söyler, yazar.	()	()	()	()	()
10. Atatürk'ün sanat eğitime verdiği önemi açıklar.	()	()	()	()	()
11. Atatürk'ün ülkemizde sanatın gelişmesi için yaptığı çalışmaları örneklerle açıklar.	()	()	()	()	()
12. Atatürk konulu sınıf gazetesi/resim sergisi hazırlar.	()	()	()	()	()
1. Görsel sanatlarla ilgili mesleklere örnekler verir.	()	()	()	()	()
2. Görsel sanatlarla ilgili mesleklerin özelliklerini açıklar.	()	()	()	()	()
3. Görsel sanatlarla ilgili mesleklerin yaşamdaki yerini sorgular.	()	()	()	()	()
4. Görsel sanatlarla ilgili mesleklerin gerektirdiği nitelikler hakkında bilgi sahibi olur.	()	()	()	()	()
5. Görsel sanatlarla ilgili mesleklere ilgisini sorgular.	()	()	()	()	()
1. Sanat eserinin niteliklerini belirler.	()	()	()	()	()
2. Sanat eserlerini inceleme yöntemlerini açıklar.	()	()	()	()	()
3. Sanatsal düzenleme ilkelerini ve öğelerini görsel sanat eserleri üzerinde açıklar.	()	()	()	()	()
4. Sanat eserini, sanat eseri inceleme yöntemlerine göre değerlendirir.	()	()	()	()	()
1. Nokta ve çizginin anlatım olanaklarını, görsel sanat eserleri üzerinde örneklerle açıklar.	()	()	()	()	()
3. Noktayı kullanarak yüzey üzerinde açık-orta- koyu değerler oluşturur.	()	()	()	()	()
2. Doğadaki nokta ve çizgilere örnekler verir.	()	()	()	()	()
4. Çizgiyi kullanarak yüzey üzerinde açık-orta-koyu değerler oluşturur.	()	()	()	()	()
5. Doğadaki noktasal ve çizgisel oluşumları çalışmalarında kullanır.	()	()	()	()	()
6. Estetik kaygı ile noktayı ve çizgiyi kullanarak özgün	()	()	()	()	()

tasarımlar oluşturur.					
7. Noktayı ve çizgiyi kullanarak oluşturduğu kompozisyonlarda sanatsal düzenleme ilkelerinden yararlanır.	()	()	()	()	()
8. Gördüğünü, düşündüğünü çizgilerle ve noktalarla yüzey üzerinde ifade eder.	()	()	()	()	()
1. Işığın, objelerin görünüşünde oluşturduğu leke etkisini örneklerle açıklar.	()	()	()	()	()
2. Işık-gölge ve açık-orta-koyu değerlerin resimdeki etkilerini örneklerle açıklar.	()	()	()	()	()
3. Işık-gölge etkilerini eserlerinde uygulayan ressamı ve eserlerini tanıır.	()	()	()	()	()
4. Resimlerinde ışık ve gölge etkisiyle oluşan açık - orta - koyu değerleri kullanarak hacim oluşturur	()	()	()	()	()
1. Görsel sanat eserlerinde dokusal etkileri örneklerle açıklar.	()	()	()	()	()
2. Işığın etkisiyle objelerin farklı dokusal özellikler kazandığını fark eder.	()	()	()	()	()
3. Doku çeşitlerini ayırt eder.	()	()	()	()	()
4. Doğal / yapay objelerin dokusal özelliklerini tasarımlarında kullanır.	()	()	()	()	()
5. Objelerin dokusal etkilerini çizgi ve leke ile gösterir.	()	()	()	()	()
6. Obje ve yüzeylerin doku özelliklerini renk ile	()	()	()	()	()
4. Doğal / yapay objelerin dokusal özelliklerini tasarımlarında kullanır.	()	()	()	()	()
5. Objelerin dokusal etkilerini çizgi ve leke ile gösterir.	()	()	()	()	()
6. Obje ve yüzeylerin doku özelliklerini renk ile ifade eder.	()	()	()	()	()
7. Estetik kaygı ile doku çalışmaları yapar.	()	()	()	()	()
8. Doku çalışmalarında sanatsal düzenleme ilkelerinden yararlanır.	()	()	()	()	()
7. Estetik kaygı ile doku çalışmaları yapar.	()	()	()	()	()
8. Doku çalışmalarında sanatsal düzenleme ilkelerinden yararlanır.	()	()	()	()	()
1. Çevresindeki objeler ve mekânlardaki perspektif görünümleri algılar.	()	()	()	()	()
2. Perspektif çeşitlerini ayırt eder.	()	()	()	()	()
3. Perspektifin resimdeki etkilerini açıklar.	()	()	()	()	()
4. Çizgi ve renk perspektifine sanat eserlerinden örnekler gösterir. 5. Tek kaçış noktalı perspektif çizimi yapar.	()	()	()	()	()
6. Çift kaçış noktalı perspektif çizimi yapar.	()	()	()	()	()
7. Üç kaçış noktalı perspektifi tanıır.	()	()	()	()	()
8. Dairesel perspektif çizimi yapar.	()	()	()	()	()
9. Resimlerinde renk perspektifini kullanır.	()	()	()	()	()
	()	()	()	()	()

10. Sınıf Görsel Sanatlar Dersi Kazanım Formu	Pekiyi	İyi	Orta	Geçer	Zayıf
1. Türk süsleme sanatlarının özelliklerini açıklar	()	()	()	()	()
2. Türk süsleme sanatının ustalarını ve eserlerini tanır	()	()	()	()	()
3. Türk süsleme sanatlarında kullanılan motifleri tanır	()	()	()	()	()
4. Türk süsleme sanatlarının estetik yönlerini belirtir	()	()	()	()	()
5. İslamiyet'ten önce Türk resim sanatının gelişimini özetler	()	()	()	()	()
6. Osmanlı Dönemindeki Türk resim sanatının gelişimini özetler	()	()	()	()	()
7. Osmanlı Dönemi Türk ressamlarından ve bu ressamların eserlerinden örnekler gösterir	()	()	()	()	()
8. Çağdaş Türk resim sanatının özelliklerini açıklar	()	()	()	()	()
9. Türk resminde, Kurtuluş Savaşı'nı konu alan ressamları ve bu ressamların eserlerini tanır	()	()	()	()	()
10. Atatürk resimleri yapan ressamları ve eserlerini tanır	()	()	()	()	()
11. Atatürk'ün Türk resmine ve sanatçılara verdiği değeri açıklar	()	()	()	()	()
12. Çağdaş Türk ressamlarını ve eserlerini tanır	()	()	()	()	()
13. Türk süsleme sanatlarını korumaya duyarlı olur	()	()	()	()	()
14. İnsan vücudunun anatomik özelliklerini resimleyen sanatçıların desen üsluplarını karşılaştırır	()	()	()	()	()
15. İnsan figürü çizimlerine sanat eserlerinden örnekler verir	()	()	()	()	()
16. İnsan vücudundaki parçaların birbirine olan oranını ayırt eder	()	()	()	()	()
17. İnsan figürü çalışmalarında ölçü ve oranı kullanır	()	()	()	()	()
18. İnsan figürü çizimlerinde denge, hacim ve hareketi kullanır	()	()	()	()	()
19. İnsan figüründe rakursi görünümün farkına varır	()	()	()	()	()
20. Kompozisyonda mekân figür ilişkisini uygular	()	()	()	()	()
21. Pastel boya tekniğini kullanan sanatçıları ve eserlerini tanır	()	()	()	()	()
22. Pastel boya tekniğini resim çalışmalarında kullanır	()	()	()	()	()
23. Sulu boya tekniğini kullanan sanatçıları ve eserlerini tanır	()	()	()	()	()
24. Sulu boya tekniğini resim çalışmalarında kullanır	()	()	()	()	()
25. Guvaş boya tekniği ile çalışan sanatçıları ve eserlerini tanır	()	()	()	()	()
26. Guvaş boya tekniğini resim çalışmalarında kullanır	()	()	()	()	()
27. Kolaj tekniği ile çalışan sanatçıları ve eserlerini tanır	()	()	()	()	()
28. Kolaj tekniğini resim çalışmalarında kullanır	()	()	()	()	()
29. Resim çalışmalarında sanatsal düzenleme ilkelerini kullanır	()	()	()	()	()

11. Sınıf Görsel Sanatlar Dersi Kazanım Formu	Pekiyi	İyi	Orta	Geçer	Zayıf
1. Ortaçağ Avrupa resim sanatının gelişimini özetler.	()	()	()	()	()
2. Rönesans resim sanatının gelişimini özetler.	()	()	()	()	()
3. Rönesans ressamlarını ve eserlerini tanıır.	()	()	()	()	()
4. Barok resim sanatının gelişimini özetler.	()	()	()	()	()
5. Barok ressamları ve eserlerini tanıır.	()	()	()	()	()
1. Çağdaş sanat akımlarının ortaya çıkış nedenlerini analiz eder.	()	()	()	()	()
2. Çağdaş sanat akımlarının özelliklerini örneklerle açıklar.	()	()	()	()	()
2. Çağdaş sanat akımlarının özelliklerini örneklerle açıklar.	()	()	()	()	()
3. Çağdaş sanat akımlarının temsilcilerini tanıır.	()	()	()	()	()
1. Portreyi sanat eserleri ile örneklendirir.	()	()	()	()	()
2. Yüz üzerindeki karakteristik özellikleri ayırt eder.	()	()	()	()	()
3. Portredeki genel ölçüleri açıklar.	()	()	()	()	()
4. Portre çizimlerinde ölçü ve oranı kullanır.	()	()	()	()	()
5. Modelden portre çalışması yapar.	()	()	()	()	()
1. Grafik sanatlarını tanıır.	()	()	()	()	()
2. Grafik sanatçıları ve eserlerini tanıır.	()	()	()	()	()
3. Grafik tasarımların günlük yaşamdaki etkilerini değerlendirir.	()	()	()	()	()
4. Objeleri sadeleştirerek grafiksel çizimler yapar.	()	()	()	()	()
5. Yazının grafiksel etkilerini çalışmalarında kullanır.	()	()	()	()	()
6. Tanıtım amaçlı grafik tasarımları sınıflandırır.	()	()	()	()	()
7. Tanıtım amaçlı grafik tasarımlar yapar.	()	()	()	()	()
8. Estetik kaygı duyarak imzasını oluşturur.	()	()	()	()	()
9. Atatürk temasını grafik çalışmalarında kullanılır.	()	()	()	()	()
1. Özgün baskı resim tekniklerini tanıır.	()	()	()	()	()
2. Özgün baskı resim tekniklerini uygulayan sanatçıları ve eserlerini tanıır.	()	()	()	()	()
3. Özgün baskı resim teknikleri ile yapılan çalışmaları, diğer resim tekniklerinden ayırt eder.	()	()	()	()	()
4. Özgün baskı resim çalışmalarında sanatsal düzenleme ilkelerini uygular.	()	()	()	()	()
5. Seçilen baskı tekniklerini uygular.	()	()	()	()	()
1. Yağlı boya ve akrilik boya resim tekniğinin özelliklerini sanat eserlerinden örneklerle açıklar.	()	()	()	()	()
2. Yağlı boya ve akrilik boya resim tekniğinde kullanılan araç-gereçleri tanıır.	()	()	()	()	()
3. Çalışmalarında yağlı boya / akrilik boya tekniğini uygular.	()	()	()	()	()
4. Yağlı boya / akrilik boya resim çalışmalarında sanatsal düzenleme ilkelerini kullanır.	()	()	()	()	()
1. Atatürk müzelerini tanıır.	()	()	()	()	()
2. Tarihî çevre, müze ve sanat galerileri aracılığı ile farklı kültürleri tanıır.	()	()	()	()	()
3. Müzenin eğitimdeki rolü ve önemini yorumlar.	()	()	()	()	()
4. Tarihî çevre, müze ve sanat galerileri ile ilgili kitap, broşür ve haber okumayı alışkanlık hâline getirir.	()	()	()	()	()
5. Tarihî çevrelerdeki, müzelerdeki ve sanat galerilerindeki eserleri, özgün çalışmalarında örnek alır.	()	()	()	()	()

Ek-4: Düşünme Stilleri Ölçeği

Geliştiren araştırmacıdan izin alınmıştır.

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı:	Fatma Betül AKINCI	İmza:		
Doğum Yeri:	Konya			
Doğum Tarihi:	08.05.1978			
Medeni Durumu:	Evli			
Öğrenim Durumu				
Derece	Okulun Adı	Program	Yer	Yıl
İlköğretim	Mithatpaşa İÖÖ		İskenderun	
Ortaöğretim	Atatürk Kız Ortaokulu		Konya	
Lise	23 Nisan			
Lisans	Selçuk Üniversitesi			
Yüksek Lisans	Necmettin Erbakan Üniversitesi			
Becerileri:				
İlgi Alanları:				
İş Deneyimi:				
Aldığı Ödüller:				
Hakkımda bilgi almak için önerebileceğim şahıslar:				
Tel:	0537 028 64 44			
Adres	Meram/KONYA			